Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

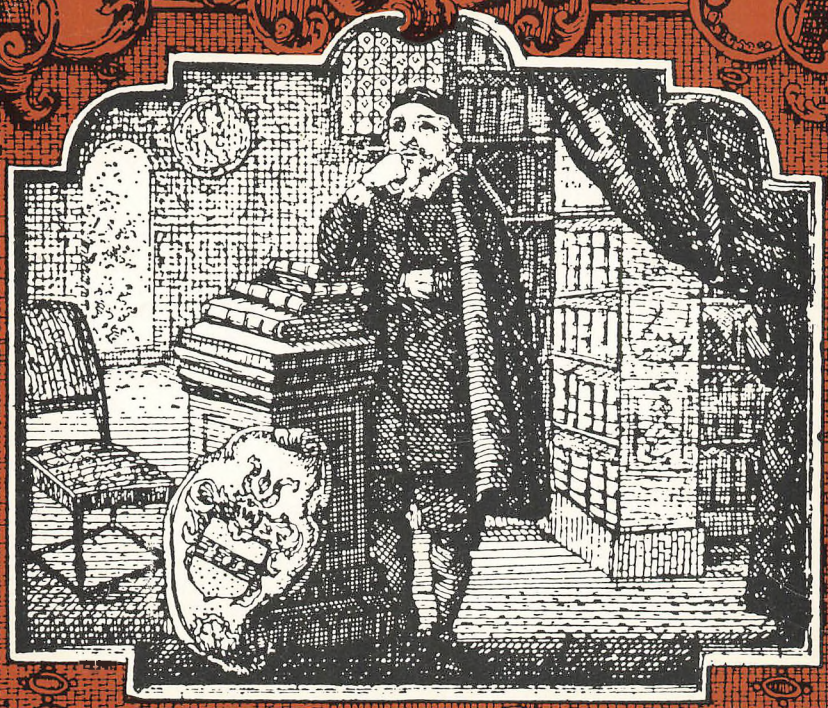

SLÆGTENS SPOR I STORT OG SMÅT 1959-1984

Midtsjællands lokalhistoriske Arkiv

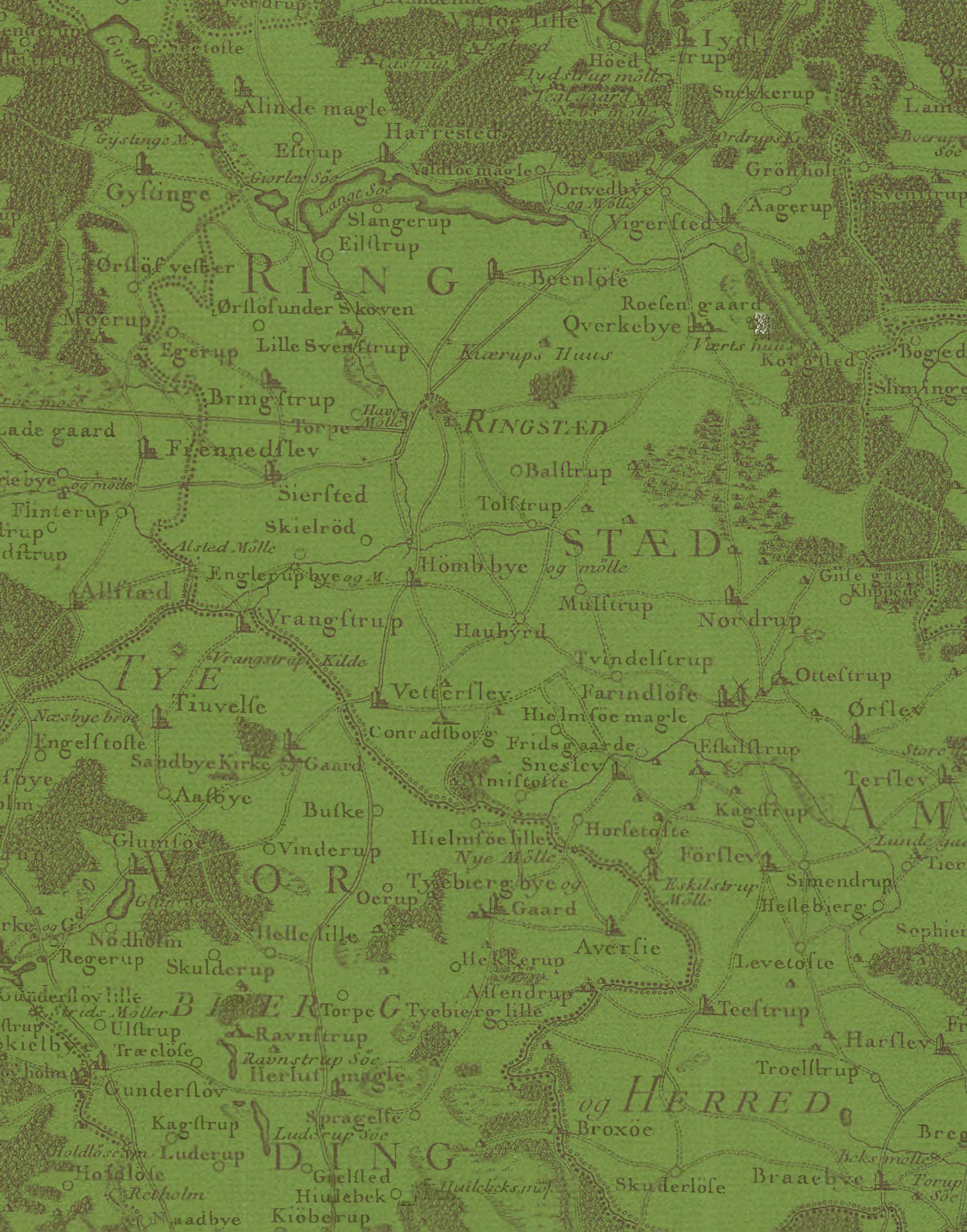

Gystinge
Alinde magle
Harrested
Estrup
Giorlev Söe
Lange Söe
Slangerup
Eilstrup
Ørslöf vester
RING
Beenlöse
Ørslöf under Skoven
Roesen gaard
Overkebye
Moerup
Egerup
Lille Svenstrup
Kiærups Huus
Bringstrup
Torpe
RINGSTÆD
Frennedslev
Balstrup
Sierstedt
Tolstrup
Flinterup
Skielröd
STÆD
Alsted Mölle
Englerup bye og M.
Hömb bye og mölle
Allstæd
Mulstrup
Nordrup
Vrangstrup
Haubyrd
Vrangstrup Kilde
TYE
Tvindelstrup
Ottestrup
Vetterslev
Farindlöse
Tiuvelse
Hielmsöe magle
Ørslev
Conradsborg
Engelstofte
Fridsgaarde
Eskilstrup
Sandbye Kirke og Gaard
Snesslev
Terslev
Aasbye
Buske
Kagstrup
Glumsöe
Vinderup
Hielmsöe lille
Nye Mölle
Förslev
Simendrup
Tyebierg bye og
Oerup
Gaard
Eskilstrup Mölle
Hellebierg
Nödholm
Helle lille
Aversie
Regerup
Skulderup
Hekkerup
Levetofte
Assendrup
Torpe
Tyebierg lille
Teestrup
Ulstrup
Ravnstrup
Harslev
Træelöse
Ravnstrup Söe
Herluf magle
Troelstrup
Gunderslöv
og HERRED
Kagstrup
Spragelse
Broxöe
Luderup Söe
Luderup
DING
Beks mölle
Hofdlöse
Grelsted
Skuderlöse
Braaebye
Hiulebek
Kiöberup

SLÆGTENS SPOR
I STORT OG SMÅT
1959-1984

SLÆGTENS SPOR I STORT OG SMÅT

1959-1984

Af Niels-Jørgen Hansen

Midtsjællands lokalhistoriske Arkiv
Ringsted . 1984

Forord

Midtsjællands lokalhistoriske Arkiv har den 1. april 1984 fungeret i 25 år, og i den anledning udsendes dette jubilæumsskrift.

Arkivet har i sin levetid været fødselshjælper for adskillige jubilæumsskrifter, og derfor falder det ganske naturligt, at også vi ønsker at markere vort kvarte hundrede år med et skrift.

Det er ikke skrevet i den hensigt at fortælle omgivelserne om »hvor fantastisk dygtige og flittige vi er«, men som en tak til de mange inden for og uden for arkivets vægge, som hver på sin måde har bidraget til, at Midtsjællands lokalhistoriske Arkiv i dag står som et veletableret og velrenommeret lokalarkiv. Den slags kommer ikke af sig selv, ejheller er det et one-man-show, – det er et team-work omfattende arkivfolk, kommunaladministration og kommunalpolitikere samt den befolkning, vi virker i.

Vi håber, modtagerne vil læse bogen i den ånd, den er skrevet, og skulle den give anledning til forståelse af, hvad et lokalhistorisk arkiv er, og evt. til nye afleveringer og nye aktiviteter, så har arbejdet med at lave den ikke været forgæves.

Niels-Jørgen Hansen.

Beſkrivelſe

over

St. Bendts Kirke

i Ringſted,

med dens gamle og nye Mærkværdigheder

af

Vaabener, Begravelſer, Ornamenter, o. ſ. v.

Ved

Andreas Reyerſen,

Sognepræſt til Hillerød og Herløv, ſamt Slotspræſt til Friderichsborg.

Kiøbenhavn 1779.

Trykt og bekoſtet af Forlæggerinden A. H. Godiches Efterleverſke, i det Kongelige Univerſitets Bogtrykkerie.

Ringstedegnen og lokalhistorien

Det har ikke skortet på lokalhistorisk interesse eller aktiviteter på Ringsted-egnen. Går vi langt tilbage i tiden, møder vi en mand, som var rektor ved Ringsted Latinskole 1666-73. Hans navn var Laurids Olufsen Koch. Han er vel mest kendt for sin vise »Danmark dejligst . . .«, men mere interesse her på stedet har det, at han også skrev en vise eller et digt om Ringsted.

De skrev om Sct. Bendt

Senere tider har kendt Ringsted-præsten Andreas Reyersen, som i 1779 beskrev kirken og dens historie i en interessant bog. I samme periode virkede kordegn Peder Motzfeldt, og han studerede også den gamle kirke og dens historie. Resultatet heraf blev et håndskrevet værk om gravminderne og Skjoldefrisen, som dog ikke er blevet udgivet, men opbevares i Nationalmuseet, mens arkivet har en kopi.

Den lærde Bringstrup-præst

I Bringstrup sad i slutningen af 1700-tallet pastor Seyer Mahling Beyer, som i 1791, – efter at han var flyttet til Eggeslevmagle, – udgav bogen »En geographisk-historisk og oeconomisk, physisk, antiquarisk Beskrivelse over Bringstrup og Sigersted Sogne«. Beskrivelsen af de to sogne og deres historie er ofte noget fantasifuld, men mange af de træk, han beskriver, er interessante at sammenligne med forholdene i vore dage. Også det store kort, der er anbragt bag i bogen, er fremdeles af værdi for nutidens lokalhistorikere.

1800-tallet udviser ikke egentlig lokalhistorisk aktivitet, – bortset fra at den dygtige og initiativrige kapellan Adolph Pedersen i sin kirkebog nedskrev beretninger om branden i Ringsted 1806, de engelske troppers besættelse 1807, og spaniolernes ophold året efter – nogle meget værdifulde førstehåndsskildringer.

En

geographiſk-hiſtoriſk

og

oeconomiſk, phyſiſk-antiquariſk

Beſkrivelſe

over

Bringſtrup og Sigerſted Sogne

ved Ringſted,

med

en tragiſk Fortælning

over

diſſe Sognes første Beboere og Folkeſlægt,

i Henſeende til deres Liv, Skiebne

og ſorgelige Tildragelſer.

Sorøe, 1791.

Trykt hos F. H. Liſſie, Akademiets-Bogtrykker.

Seyer Mahling Beyers bog om Bringstrup-Sigersted.

Pastor Seyer Mahling-Beyer.

Red. I. V. Christensen.

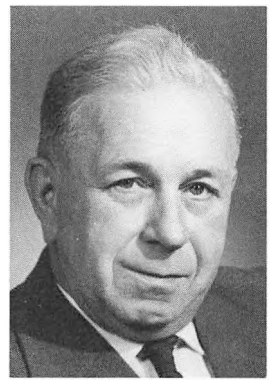

Arthur G. Hassø.

Pastor P. Severinsen.

Redaktør og lokalhistoriker

I 1903 kom redaktør I. V. Christensen til Ringsted som redaktør af Ringsted Folketidende, og han havde ikke været her ret længe, før han i sit blad bragte artikler med skildringer af egnens historie, – det, der senere blev samlet i bøgerne »Tider og Skikkelser i Midtsjællands Historie«. I. V. Christensen var også medstifter af Historisk Samfund for Sorø Amt, som så dagens lys i 1912.

Trods stor arbejdsbyrde ved sit blad og som medlem af Landstinget fik redaktør Christensen også tid til at skrive en bog om Ringsted bys historie, »Ringsted fra Saga til Samtid«, som dog først udkom året efter hans død, i 1935.

Ringsted-dreng skriver byens historie

I rækken af Ringsted-historikere bør også nævnes Arthur G. Hassø, 1899-1962. Han var søn af natvægter Hans P. Hansen, Ringsted, og blev cand. mag. i historie og dansk i 1927. Hassø underviste på Metropolitanskolen og på Universitetet, han var i en årrække ansat i Rigsarkivet, og fra 1950 drev han firmaet Microprint, som især tog sig af mormonernes mikrofilmsoptagelser af Danmarks kirkebøger.

Hassø udfoldede et omfattende historisk forfatterskab, han var bl.a. redaktør af » Danmarks Slotte og Herregårde« og skrev selv en del af afsnittene dertil.

Her på stedet huskes han især for sit debutarbejde »Ringsted Købstads Historie indtil Aar 1600« fra 1922. Det er en grundig dokumentgennemgang med et omfattende noteapparat.

Endnu en Bringstrup-præst

Seyer Mahling Beyer var ikke den eneste Bringstrup-præst, der beskæftigede sig med lokalhistorien. Fra 1913 til 1938 sad i dette embede pastor P. Severinsen (1869-1939), hvis navn er kendt og respekteret i mange historiske kredse. Han beskæftigede sig meget med kirkehistorie, herunder især Reformationen, og han har skrevet store værker om enkelte kirker, bl.a. Viborg Domkirke og Slagelse Sct. Mikkels Kirke. Ringsted-egnens lokalhistorie interesserede også Severinsen. Han var et særdeles aktivt medlem af Historisk Samfund for Sorø Amt, senere også bestyrelsesmedlem. Han var meget benyttet som foredragsholder, og desuden var Severinsen en meget flittig skribent, såvel i de lokale blade som i årbogen. At han var en mand med praktisk sans og mange særdeles jordbundne gøremål, skal lige nævnes for at afrunde billedet af ham.

Musikdir. Laur. Hansen.

Carl C. Lassen.

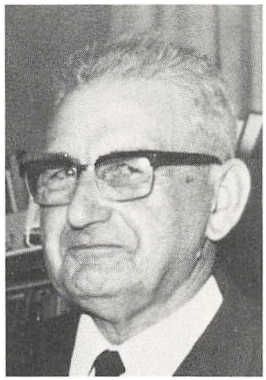

Niels Fr. Rasmussen.

A. Strange Nielsen.

Spillemandsmusik og lokalhistorie

Musikdirektør Lauritz Hansen (1883-1967) interesserede sig i flere år for de gamle spillemænd og deres historie, herunder også studiet af Ringsted-spillemændene. Derfra var der ikke langt til at studere selve byens og egnens historie. Det blev da også - foruden bøgerne om spillemændene - til to større lokalhistoriske værker: »Gamle Ringsted-Minder« 1940, og »Fra det gamle Ringsted og egnen deromkring«

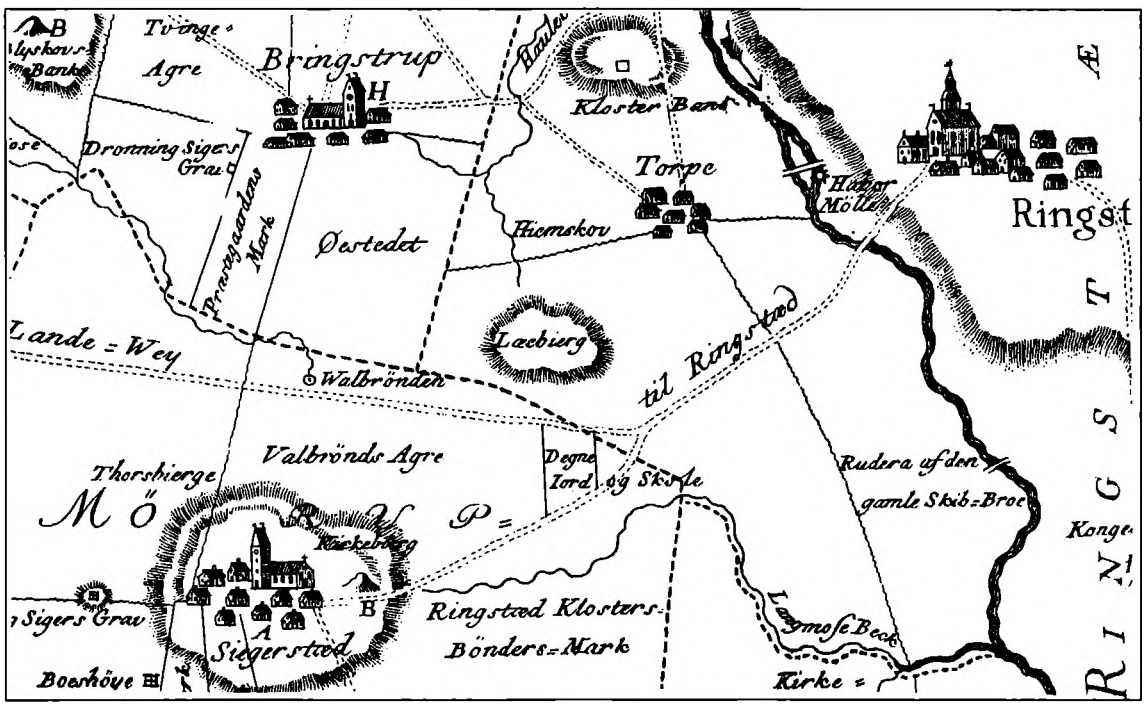

Udsnit af egnskortet i Mahling Beyers bog.

fra 1949. Derudover har Lauritz Hansen skrevet mange artikler i de lokale blade, ligesom han har forfattet mange jubilæumsskrifter og ejendomsbeskrivelser.

Skønlitteraturen og lokalhistorien

Ved Ringsted Borgerskole virkede fra 1907 lærer Carl C. Lassen (1883-1975), som også i mange år fungerede som byens bibliotekar. Nok var det først og fremmest litteraturen og dens udøvere, Carl C. Lassen dyrkede og skrev om, men også den lokale historie beskæftigede han sig en del med, og han skrev bl.a. nogle jubilæumsskrifter. Lassen forlod i 1964 Ringsted og slog sig ned i sin hjemstavn i Nordsjælland.

En selvlærd amatør

Lokalhistorie vil ofte sige sognehistorie, og her har vi da på Ringsted-egnen haft flere gode sognehistorikere. En af de mere markante skikkelser i denne forbindelse er Niels Fr. Rasmussen. Ll. Ryeshus i Tvindelstrup (1900-1977). Han var en mand, der var levende optaget af, hvad der rørte sig af strømninger på egnen inden for kirkeliv og politik. Han interesserede sig også stærkt for sine to sognes historie, og der var næppe den gård eller lokalitet, den præst eller skolelærer, som Niels Fr. Rasmussen ikke havde studeret ved sine mange besøg i Landsarkivet og Rigsarkivet. Han var da også hovedkraften bag to sognehistorier: om Nordrup-Farendløse, som var hans »eget« område, og om Sneslev sogn. Selv om Niels Fr. Rasmussen var selvlærd, var han en særdeles vidende og meget kyndig historiker. Både landbohistorien og personalhistorien var han fortrolig med, og også blandt faghistorikere var han agtet for sin store viden, men han var uhyre beskeden, *for* beskeden.

Niels Fr. Rasmussen har sin store del af æren for, at der den dag i dag eksisterer en foredragsforening i Nordrup-Farendløse.

»Gå hjem og lav en institution«

I 1950 blev lærer A. Strange Nielsen (f. 1913) ansat som førstelærer ved Benløse Skole. Han havde allerede da en lokalhistorisk fortid, som havde givet sig udslag i flere bøger og artikler, bl.a. om Alfarvejen over Sjælland. Inden længe dukkede der artikler op i Ringsted Folketidende og Historisk Samfunds årbøger, og Strange Nielsen blev benyttet som foredragsholder og aftenskolelærer, når det drejede sig om lokalhistorie.

Under sine mange besøg i Dansk Folkemindesamling traf Strange Nielsen arkivar Hans Ellekilde, som snart så, at her var en mand med fremtid i. Ellekilde anbefalede Strange Nielsen at deltage i Dansk historisk Fællesforenings årsmøder, men da man ikke kunne være personligt medlem, sagde Ellekilde: »Gå hjem og lav en instituition og meld så den ind«.

Strange havde i nogen tid samlet billeder, folkeminder, avisudklip m.v. om egnens historie. Det blev nu til »Midtsjællandske Samlinger«, men samlingen blev ikke indmeldt i DHF. Det blev som bestyrelsesmedlem i Historisk Samfund for Sorø Amt, at Strange Nielsen kom med til årsmøderne, hvor så mange frugtbare kontakter er skabt. Her traf han provisor Hans Brandt fra Faaborg, og herigennem stiftede han bekendtskab med Sammenslutningen af lokalhistoriske Arkiver. Hans Brandt havde fået økonomisk støtte til nogle rejser rundt i landet for at agitere for oprettelsen af lokalhistoriske arkiver. Strange Nielsen inviterede Brandt til at komme til Ringsted på den næste ekspedition.

Det måtte vel være at vente, at jorden på Ringsted-egnen var vel gødet rent lokalhistorisk, således at der skulle kunne skabes basis for oprettelsen af et lokalhistorisk arkiv.

Et lokalhistorisk arkiv bliver til

Det var Hans Brandt, som i 1937 havde taget initiativet til oprettelsen af et lokalhistorisk arkiv, – et byarkiv, – i Faaborg. Anledningen var, at han havde været vidne til, at en samling lokalhistorisk værdifuldt materiale blev tilintetgjort.

Nogen tid senere dukkede stationsforstander Emil Kaster fra Odder op i Brandts arkiv for at hente oplysninger om sine forfædre. Han blev så begejstret for arkivet, at han drog hjem til Odder og grundlagde »Det historiske Arkiv for Odder og Omegn«. Det var i 1943.

Senere kom arkivet i Haderslev til, med socialinspektør Olav Christensen som grundlægger og leder, og da man nåede 1949, dannede 5

»De fire store«. S.L.A.s første styrelse og revisor. Fra venstre: Olav Christensen, Hans Brandt, E. Kaster og Johan Hvidtfeldt. Ved Kongensbro Kro 1965. Foto: Else Otzen.

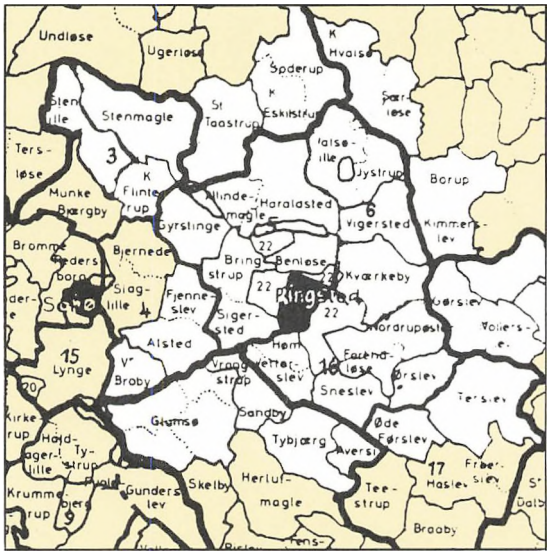

Arkivets dækningsområde 1959

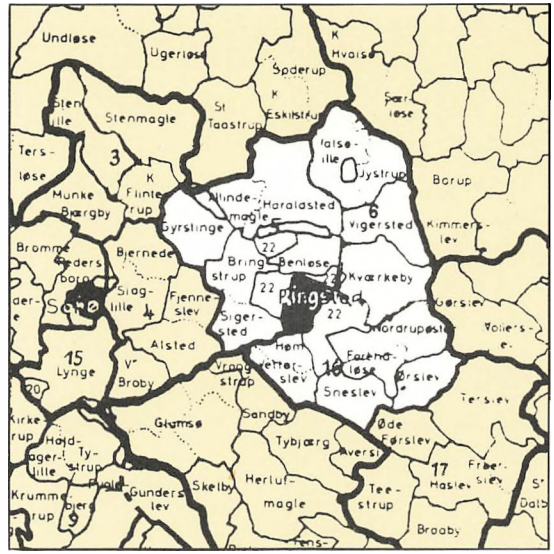

– og efter 1970.

af de da eksisterende arkiver Sammenslutningen af lokalhistoriske Arkiver. I de følgende år dukkede der arkiver op mange steder, idet Hans Brandt utrætteligt virkede for oprettelsen af lokalarkiver over hele landet.

Et (lokal-)historisk møde

Den 5. september 1958 holdtes der et møde på rådhuset i Ringsted, hvori deltog borgmester Knud Svendsen, musikdirektør Laur. Hansen, landsretssagfører Carl Jonsén, overbibliotekar J. Lebahn og førstelærer Strange Nielsen. Bankdirektør Valdorf-Hansen og amtsrådssekretær Folmer Christensen havde også erklæret sig interesserede, men var forhindrede i at komme til mødet.

På mødet gav Hans Brandt en redegørelse for oprettelsen og driften af et lokalhistorisk arkiv, og der var blandt deltagerne stemning for at arbejde videre med sagen. Overbibliotekar Lebahn erklærede sig villig til at stille lokale til rådighed i biblioteket.

I de to næste måneder arbejdede mødets lokale deltagere videre med planerne om et arkiv og søgte at opstille nogle vedtægter for det. Disse blev vedtaget på et møde den 5. november, og få dage senere blev de godkendt af såvel Ringsted Byråd som Ringsted-egnens sognerådsforening.

Det var planen, at arkivet foruden Ringsted købstad skulle dække et område fra Hvalsø og Stenlille i nord til Glumsø i syd, og fra Fjenneslev i vest til Terslev i øst. Det var et stort område, men det skyldtes, at der ikke var arkiver i nabobyerne på det tidspunkt.

Det blev besluttet, at arkivet skulle træde officielt i funktion den 1. april 1959, og arbejdsgruppen konstituerede sig som »forberedende arbejdsudvalg« med Strange Nielsen som formand.

Udvalget blev senere udvidet med installatør Fr. Hansen, kommuneassistent Benjamin Hansen (som dog ret hurtigt måtte forlade udvalget igen p.g.a. militærindkaldelse), kommuneassistent Ejnar Jensen, overlærer Carl C. Lassen,

lærer Johs. Lyshjælm, Vetterslev, Niels Fr. Rasmussen, Ll. Ryeshus, og slagteriarbejder (nu badeassistent) Harry Petersen.

Arkivets styrelse kom til at se således ud:

Valgt af Ringsted byråd: socialinspektør Henry Larsen og revisionschef O. Halling (kasserer). Valgt af Ringsted-egnens Sognerådsforening: Gdr. Niels Fr. Rasmussen og sognerådsformand, murermester Anthon Christensen, Haraldsted. Desuden overbibliotekar Jørgen Lebahn (sekretær), bankdirektør Valdorf-Hansen, borgmester Knud Svendsen, førstelærer A. Strange Nielsen (formand), lrs. Carl Jonsén, forfatteren, overlærer C. C. Lassen og amtsrådssekretær Folmer Christensen, Sorø. Revisorer var forretningsfører E. Beinov fra byrådet og gdr., sognerådsformand E. Tolstrup-Christensen, Bringstrup, fra sognerådsforeningen.

Det var således en alsidig kreds bestående af erfarne, aktive lokalhistorikere og interesserede medborgere med gode kontakter til penge og politik, der kom til at danne arbejdsudvalg og styrelse for det nye arkiv, - enkelte havde endda sæde begge steder.

Økonomi

Selv om det nye arkiv boede husfrit i biblioteket, og selv om alt arbejdet udførtes vederlagsfrit, skulle der bruges penge til kontormateriel, arkivæsker osv.

Her trådte det offentlige og pengeinstitutter m.fl. til med tilskud. Således gav Ringsted by 400 kr., Banken for Ringsted og Omegn 200 kr., Bondestandens Sparekasse 200 kr. Andelsbanken 75 kr., Sparekassen 50 kr. og Sorø Amt 500 kr. Fra Turistforeningen fik arkivet desuden 500 kr., som var kommet ind som overskud ved forevisning af Herold Halles Ringsted-film.

Det blev desuden bestemt, at man ville søge landkommunerne om et tilskud, og senere kom også byens og egnens større erhvervsvirksomheder med i kredsen af bidragydere.

Ringsted-arkivets styrelse på besøg i arkivet i Køge april 1959. Fra venstre: Borgm. Kn. Svendsen, skoleinsp. Strange Nielsen, bankdir. Valdorf Hansen, overbibl. Sv. Aa. Jensen, Køge, landsretssagfører C. Jonsén og revisionschef O. Halling. Foto: J. Lebahn.

Lokalhistorisk Arkivs bomærke

Man ønskede fra begyndelsen, at Midtsjællands lokalhistoriske Arkiv, som den nye institution var blevet døbt, skulle have sit eget brevpapir og konvolutter med navn og bomærke på. Fra Det kgl. Bibliotek fik arkivet en kopi af Jørgen Seefeldts ex-libris – med tilladelse til at bruge samme som bomærke.

Seefeldt var fra 1630 til 1660 landsdommer ved Sjællandsfar Landsting i Ringsted. Han var også medlem af rigsrådet og i det hele taget en betroet mand i statens tjeneste. Desuden var han en ivrig bogsamler, og i hans bolig på Ringsted Kloster stod en samling på ca. 26.000 bind, hvoraf mange var håndskrifter.

Hovedparten af denne værdifulde samling blev konfiskeret af svenskerne under krigen i 1658 på foranledning af Corfitz Ulfeldt. De fleste af bøgerne er senere brændt i Sverige.

Bomærket, der med rette opfattes symbolsk, anvendes fremdeles på arkivets brevpapir, konvolutter og i de fleste af vore tryksager.

Det daglige arbejde i arkivet

Den 1. april 1959 kom der for alvor gang i arbejdet med at registrere og arkivere. Arkivet havde i nogen tid taget imod arkivalier, men først nu trådte man frem i dagens lys.

Arbejdsområderne blev fordelt mellem medlemmerne af udvalget, og den første mandag i hver måned mødtes de i arkivlokalet, for under formandens ledelse at tage sig af de indkomne sager. Det var mest avisudklip, det drejede sig om. Der kom i de første år også mange mejeriarkiver ind, men til at tage sig af dem havde man engageret en tidligere mejerist, så udvalgets medlemmer så som regel først mejeriprotokollerne, når disse stod færdigbehandlede på hylderne.

Det nystartede arkiv rådede ikke over en skrivemaskine, så de medlemmer, der havde en transportabel skrivemaskine, måtte tage den med til møderne, og så arbejdede man sammen to og to.

Sådan gik nu arkivarbejdet sin rolige gang, men uden for arbejdsmøderne havde udvalgsmedlemmerne ikke meget med arkivet at gøre. Formanden tog sig af de forretningsmæssige anliggender, forbindelsen til kommuner og amt m.v. En gang om året holdtes det vedtægtsbestemte årsmøde, – i begyndelsen på rådhuset, senere i arkivlokalet.

Såvel styrelse som arbejdsudvalg har ændret sammensætning i tidens løb p.g.a. bortrejse, dødsfald m.v.

Allerede inden arkivet var trådt officielt i

Arbejdsudvalget samlet i arkivlokalet. Fra venstre: N. Fr. Rasmussen, Johs. Lyshjælm, Vetterslev, A. Strange Nielsen, installatør Fr. Hansen, overbibl. J. Lebahn, C. C. Lassen, C. Jonsén og Harry Petersen. Foto: Folketidende.

funktion, blev Strange Nielsen udnævnt til skoleleder i Toksværd, men han erklærede sig villig til at fortsætte som leder af Midtsjællands lokalhistoriske Arkiv, indtil det var kommet rigtigt i gang.

Der gik dog fem år, inden et lederskifte kom alvorligt på tale, og når det så skete, skyldtes det, at Strange Nielsen havde været med til at starte et lokalhistorisk arkiv i Næstved, som han nu skulle lede. Derfor ville det ikke være muligt for ham at passe Ringsted-arkivet længere.

Under »midlertidig« ledelse i »midlertidige« lokaler

Ved det ordinære arbejdsmøde i arkivet i maj 1964 meddelte Strange Nielsen, at han »fra dags dato« ikke længere var leder af arkivet. Arkivets bestyrelse havde den 28. april holdt møde og her bestemt, at arkivleder for fremtiden skulle være overlærer Niels-Jørgen Hansen, mens advokat Jonsén skulle fungere som formand for arbejdsudvalget, og overlæge Hj. Thorsteinsson skulle være leder af indsamlingen. Dette var en tredeling af Strange Nielsens arbejde.

Niels-Jørgen Hansen havde ikke anet det mindste om de tanker og planer, man havde haft, og da han netop var inde i en temmelig belastet periode, var denne udnævnelse ikke netop hans livret. Han meddelte straks, at det måtte blive en midlertidig ledelse, indtil noget andet og varigt var fundet.

I den følgende tid arbejdede »triumviratet« med at finde en arkivleder med tid og lokalkendskab, men det lykkedes ikke, – Niels-Jørgen Hansen fortsatte.

At lederfunktionen ikke bare bestod i »at sende en mødeindkaldelse ud til hver 1. mandag i måneden« stod snart klart for den nybagte arkivleder. Der skulle mere til at køre end at sige hyp.

I kommunalt regi

Overbibliotekar Jørgen Lebahn døde i 1966, og hans efterfølger i embedet, Helge Richard Møller, fremsatte engang i 1968 forslag om, at vi udnyttede bibliotekslovens muligheder for refusion, hvis arkivet gik ind som en afdeling under biblioteket. Det forslag måtte overvejes; bl.a. var der nogen betænkelighed ved at opgive vor suverænitet som selvejende – og tildels selvstyrende – institution. Men forslaget indeholdt jo en mulighed for en bedre økonomi, og efter nogen forhandlen meddelte vi biblioteket og biblioteksudvalget, at vi accepterede forslaget.

Edith Andersen og Kjær-Hansen i gang med registreringen.

Skoleelever fra Sdr. Parkskolen studerer de gamle papirer.

Skolegade 9. Den tidligere skoleinspektørbolig ved Valdemarskolen og siden 1972 hjemsted for Lokalhistorisk Arkiv.

Den nye status krævede nye vedtægter, som bl.a. betød, at arkivets hidtidige bestyrelse ophævedes, og byrådets biblioteksudvalg/kulturelle udvalg blev bestyrelse for arkivet. Første formand var daværende skoleleder i Tolstrup, Poul Hansen, senere afløst af K. Birkestrøm, faglærer Kjeld Nielsen, oberstløjtnant Sv. Hansen, montør Jørgen Sandgreen, og siden 1980 er gårdejer Carl Jensen vor øverste chef.

Vi »flytter hjemmefra«

Der havde i nogen tid været forlydender om, at der skulle indrettes børnebibliotek i studiekredslokalet på 1. sal, hvor arkivet siden sin start havde haft til huse. Efterhånden som reolerne med børnebøger groede frem langs væggene, stod det klart, at arkivet ville blive husvild en skønne dag.

Dette havde været medvirkende til, at arbejdsudvalget havde sagt ja til at gå ind under biblioteket: »Så smider de os da ikke ud«, ræsonnerede vi.

Det gjorde »de« heller ikke. Ikke ud af huset i hvert fald, men arkivet blev flyttet ind i den tidligere pedellejlighed i husets østende. Der skulle det have et lokale for sig selv og dele et andet med biblioteket, som efterhånden havde fået brug for en frokoststue. Det gik godt nok i begyndelsen, men efter kommunesammenlægningen i 1970 voksede bibliotekets katalogise-

Det store lokale på 1. sal er anvendeligt til mange formål. Her er L. Kjær-Hansen og hans slægtsforskere under L.O.F. i gang med studierne.

ringsafdeling til et sådant omfang, at vi kom til at føle os som »indeklemte husmænd«. På biblioteket har vi sikkert virket som noget i retning af en gøgeunge, der led af konstant pladsmangel.

Arkivet klagede sin nød til de kommunale myndigheder, og i 1972 fandt de lokaler til os i den tidligere skoleinspektørbolig ved Valdemarskolen sammen med skolelægen og skolepsykologerne.

I Skolegade fik vi stillet en stue og to kælderlokaler til rådighed, men det blev stærkt understreget, at der var tale om en *midlertidig* placering. Det gjaldt dog om at slå til: Nu var chancen der for at »flytte hjemmefra«, og vi sagde jatak, hvornår kan vi flytte ind? Det kunne vi kort efter, for der kom en snedker og satte reoler op i kælderen, og vi selv satte stålreoler op i stueetagen, så der gik ikke lang tid, før arkivet havde skiftet adresse til Skolegade 9.

Men den var midlertidig.

Vi bor dog stadig i Skolegade 9, og det skyldes, at byrådet for et par år siden besluttede, at arkivet skulle overtage hele huset, efterhånden som lokalerne blev ledige.

I efteråret 1981 flyttede skolepsykologerne til Nørregade, og vi fik en hårdt tiltrængt lokaleudvidelse, så der blev plads til kort, avissamling, glasnegativer samt aktiviteter som foredrag og undervisning. Tidligere havde vi overtaget garagen, som var blevet indrettet til magasin, og det tidligere køkken blev demonteret, og der blev sat reoler op i stedet for køkkenskabe og -borde.

Et lille thekøkken tilfredsstiller vort behov i det daglige.

Arkivet får lønnet personale

Arkivsekretær

Under en samtale med afdøde borgmester Thisted-Knudsen, hvor vi drøftede arkivets økonomi og aktiviteter, lovede han at se velvilligt på vort ønske om en arkivsekretær til at tage sig af de daglige forretninger, og pr. 1. april 1973 blev Dagny Pedersen ansat i den nyoprettede stilling med 9 timer om ugen. Dette betød en stor aflastning for arkivlederen, som troligt havde fortsat sin »midlertidige« ledelse fra 1964. Bunker at forskellig art, som havde hobet sig op i tidens løb, forsvandt fra hylder og borde, og der var stort set ryddet op, da Dagny Pedersen året efter fik en stilling på Dommerkontoret og blev afløst af sin holdkammerat fra kontorkurset Eli Nielsen, hvis timetal efterhånden voksede til 12 og senere til 15 timer om ugen.

Kombinationsstilling

Det kan være vanskeligt at passe to embeder, og især kan det være vanskeligt at *lede* en institution, når det skal foregå som venstrehåndsarbejde i fritiden.

Efterhånden som arkivets virksomhed blev mere omfattende, blev situationen uholdbar, og det blev nødvendigt at finde *tid* til at ordne de sager, som ikke »bare kunne vente til en dag, man fik tid«.

Kulturelt udvalg stillede sig i 1977 meget positivt til en ansøgning om lønkompensation i forbindelse med nedsættelse af arkivlederens timetal i folkeskolen med 6 timer pr. uge. Det gav »luft«, men det gav på den anden side tab i optjening af pension og anciennitet. Efter fire år med denne ordning lykkedes det at få ministeriets godkendelse af kombinationsstilling mellem folkeskolen og lokalarkivet fra og med skoleåret 1981-82. Dette var første sted i landet, at en sådan kombination blev gennemført. Arkivets leder får nu sin fulde løn fra skolevæsenet, men er »lånt ud« til arkivet i halvdelen af sin arbejdstid.

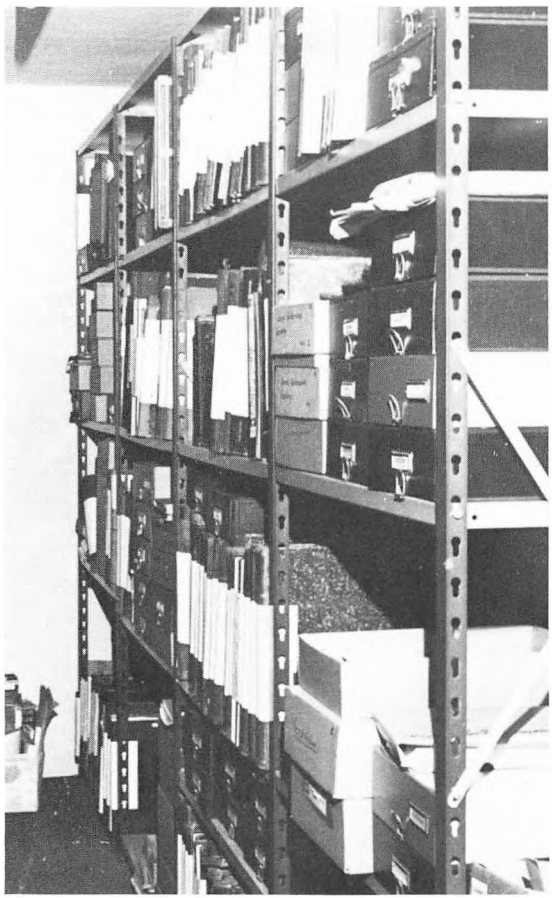

Skoleinspektørens garage er omdannet til arkiv-magasin.

Hvad samler arkivet på?

Ifølge arkivets vedtægt skal det indsamle, registrere og bevare papirer, billeder m.v., som fortæller om livet i Ringsted kommune i fortid og nutid.

Det er jo et vidt begreb, og det er samtidig et så vidtfavnende formål, at de enkelte ting let kan drukne i mængden.

For at kunne finde tingene igen, når man har anbragt dem i arkivet, er det nødvendigt at have et bestemt system at arkivere dem efter, og samtidig skal sagerne registreres, så man kan skaffe sig en oversigt over, hvad samlingen indeholder.

Det system, vi anvender her i huset, er udarbejdet af Sammenslutningen af lokalhistoriske Arkiver i samarbejde med Rigsarkivet.

For at skabe en bedre oversigt, er samlingen opdelt i tre hovedafdelinger: personalhistorisk, topografisk og saglig afdeling.

I *personalhistorisk afdeling* opbevares sager vedrørende personer, og der kan her være tale om attester, skudsmålsbøger, borgerskaber osv.

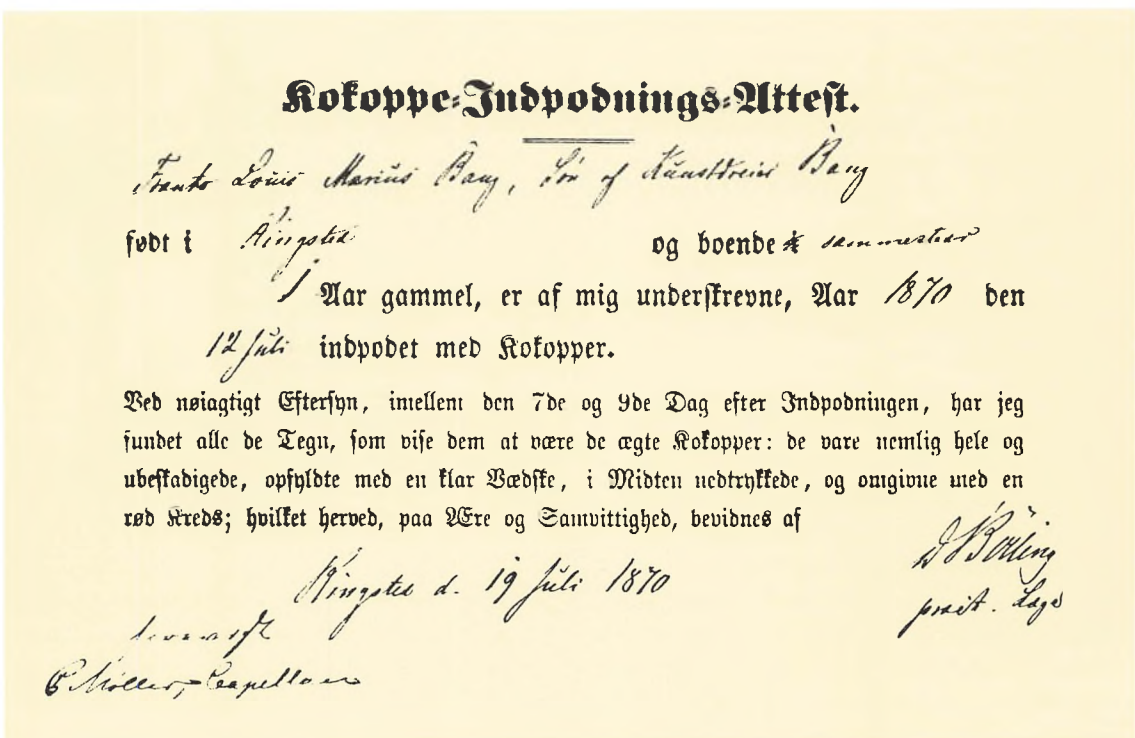

Kokoppe-Indpodnings-Attest.

Franks Louis Marius Bang, Son of Kunstdreier Bang

født i Ringsted og boende sammesteder

1 Aar gammel, er af mig underskrevne, Aar 1870 den 12 Juli indpodet med Kokopper.

Ved nøiagtigt Eftersyn, imellem den 7de og 9de Dag efter Indpodningen, har jeg fundet alle de Tegn, som vise dem at være de ægte Kokopper: de vare nemlig hele og ubeskadigede, opfyldte med en klar Vædske, i Midten nedtrykkede, og omgivne med en rød Kreds; hvilket herved, paa Ære og Samvittighed, bevidnes af

Ringsted d. 19 Juli 1870

D. Bøtling
pract. Læge

Overvæsst
C. Møller, Capellan

Drejermester M. Bangs vaccinationsattest.

Kort sagt: de papirer, et menneskeliv kaster af sig fra vugge til grav – »fra fødselsattest til kvittering for gravstedet«. Til denne afdeling hører også billeder, film, stemmeoptagelser på plader eller bånd, som dog oftest opbevares i specialsamlinger, da de kræver særlig pasning.

Den *topografiske afdeling* rummer arkivalier vedrørende steder i arkivets dækningsområde, f.eks. gader, torve osv.

Her er det billeder, der udgør størsteparten, men også ejendomspapirer, kort og lignende hører til i topografisk afdeling.

Billedsamlingen

Arkivets billedsamling vejer sikkert mest til i topografisk afdeling. Den omfatter først og fremmest kontaktaftryk af de to store samlinger af glasnegativer, som stammer fra Flensborgs Boghandel og fotograf Bocks atelier. Derudover kommer de mange billeder, der kom ind ved billedindsamlingen i 1979. Desuden er der i samlingen billeder, som er kommet ind gennem de 25 år som en stadig løbende strøm, enten det har drejet sig om billeder, der er foræret arkivet som gave, eller der er tale om lån til affotografering.

Det må være på sin plads her at nævne, at der blandt folks private amatørbilleder ofte kan befinde sig virkelige lokalhistoriske perler, som lokalhistorisk arkiv meget gerne vil overtage eller i hvert fald låne til kopiering.

Gamle kort og tegninger

Nogle store skabe med brede skuffer rummer nu arkivets samling af gamle kort, – smukt sorteret sognevis og med letforståelige indgangsnøgler.

Mens størsteparten af denne afdeling består af gamle kort fra Ringsted kommunes tekniske forvaltning, stammer en anden og mindre del af gammelt kortmateriale fra Skjoldenæsholm

Arkivets kortsamling passes af Frede Andersen. Foto: Kurt Skjott Larsen.

gods, omfattende de fleste lokaliteter under godset.

Arkivet har også suppleret sin kortsamling med indkøbte fotografiske kopier af matrikelskort fra Matrikelsarkivet i København.

En samling moderne kort fra kommunens egne supplerer det gamle kortmateriale, således at man kan sammenligne kort fra forskellige tider.

Filmsamlingen

Lokalhistorisk Arkiv har i årenes løb sikret sig en samling af ældre og nyere lokalhistoriske film.

I nogle tilfælde drejer det sig om film, som folk overlader os som gave, mens det i andre tilfælde er som lån, så vi må sørge for at få taget en kopi. Dette gælder også, hvor der drejer sig om de gamle 35 mm celluloidfilm, som er meget brandfarlige, og som efterhånden går i opløsning.

På dette område har vi fået et glimrende samarbejde med Danmarks Radio, idet TV's historiske filmarkiv er interesseret i at trække kopier af gamle film, og som »tak for lån« tager de en ekstra kopi, som vi får, og ejeren får den originale film retur.

Også rent sikkerhedsmæssigt er denne ordning et gode, idet der jo så eksisterer to kopier af de gamle film.

Saglig afdeling

Denne afdeling kunne lige så godt have heddet »kulturhistorisk afdeling«, men da Sammenslutningen af lokalhistoriske Arkiver i sin tid lavede sin registreringsvejledning, skelede man lidt til museernes registrant.

Afdelingen rummer materiale vedrørende administrationen, men *ikke* administrationens arkivalier, som enten fortsat befinder sig ved de enkelte forvaltninger eller i Landsarkivet. Der er dog alligevel nok her at tage fat på for et lokalhistorisk arkiv, f.eks. billeder, cirkulærer, stemmesedler, valgmateriale m.m.

Foreninger udgør et stort afsnit i saglig afdeling, og det er et område, vi lægger stor vægt på at dyrke, idet foreningerne dels fortæller meget om livet og kulturen i et område, dels i deres gamle protokoller og regnskabsbøger rummer mange oplysninger om egnens personer.

Endelig er der det rent praktiske, at hvis en forenings gamle papirer er anbragt i Lokalhistorisk Arkiv, er de altid tilgængelige for den siddende bestyrelse, enten det så drejer sig om

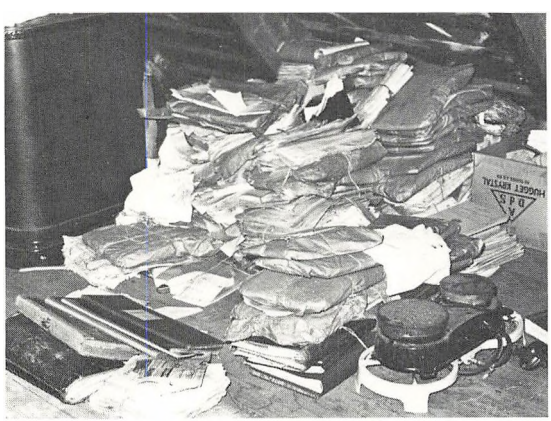

Hvad loftet gemte!

Et gammelt borgerskab er i høj grad lokalhistorie.

hegnsstridigheder eller om at finde stof i forbindelse med et forestående jubilæum.

Desværre sker det ofte ved et formandsskifte, at arkivalierne bliver liggende hos den afgåede formand, og når han engang dør eller hjemmet af anden grund rømmes, ender protokoller og papirer m.v. under gruekedlen eller i den nærmeste mergelgrav.

Erhvervslivets arkivalier

Handlende, håndværkere og industridrivende skaber mængder af arkivalier, især regnskaber og korrespondance. Også disse arkivalier fortæller om livet på egnen, hvem der handlede hvor, hvad ting kostede, noget om forbrug osv.

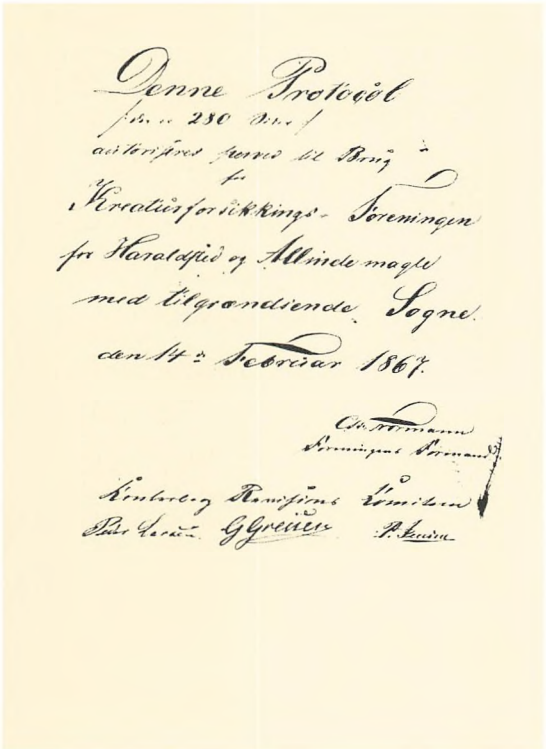

Vil man studere landbrugets historie, er der meget at finde i kreaturforsikringernes arkivalier.

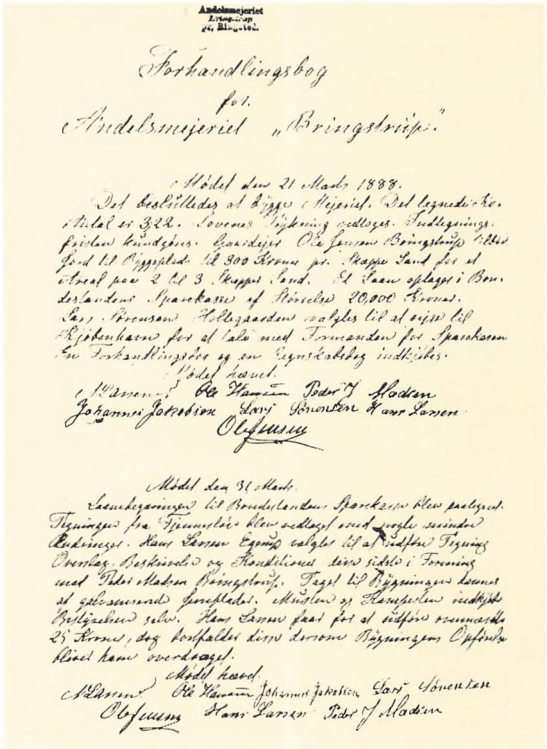

Andelsbevægelsens arkiver rummer et enormt stof for den, som vil studere sognets historie, Bringstrup Mejeri's første protokol.

Vi forsøger at sikre et repræsentativt udsnit af sådanne arkivalier for eftertiden, og der står da også en pæn samling på vore hylder. Naturligvis må der her udvises en vis diskretion m.h.t. oplysninger om kreditkøb, restancer m.v., og flere af disse arkivalier er da også belagt med klausul m.h.t. tilgængelighed.

Alle typer arkiver kan klausuleres, f.eks. foreningsarkiver, så kun den siddende bestyrelse har adgang til at se dem. Ikke mindst er dette af betydning for de politiske foreninger.

Andelsbevægelsen

En helt særlig arkivgruppe i denne afdeling er andelsbevægelsens virksomheder og deres arkiver. Da Midtsjællands lokalhistoriske Arkiv startede for 25 år siden, begyndte nedlæggelsen af de små andelsmejerier, og arkivets daværende leder, Strange Nielsen, satte alle sejl til for at sikre disse arkivalier fra tilintetgørelse. Resultatet blev, at arkivet nu rummer 11 mejeri-arkiver fra nedlagte andelsmejerier i den nuværende Ringsted kommune og 6 fra mejerier, som ligger uden for Ringsted. Et par mejeriarkiver er afleveret til lokalarkivet i mejeriets hjemstedskommune.

Når Ringsted-arkivet opbevarer mejeriarkiver fra »fremmede« mejerier, er grunden, dels at der ved nedlæggelsen ikke fandtes et arkiv det pågældende sted, dels af hensyn til forskningen.

Det er ikke altid lige renligt at hente arkivalier ude i byen. Her bjerges et købmands-arkiv fra en fyr-kælder. Foto: Fl. Lehrmann.

Det er således ikke en form for arkivimperialisme, der har fået os til fortsat at beholde disse arkiver, og er der senere i området dannet et arkiv, som ønsker at overtage mejeriarkiverne, udleverer vi dem naturligvis uden protest.

I disse år er det brugsforeningerne, der nedlægges, og det afspejler sig tydeligt i vore tilvækstlister.

Kunst og kultur

Den arkivgruppe, som omfatter kunst og kultur, lå i mange år ret stille, men det er som om musikafdelingen er vokset en hel del de sidste 5-6 år. Gamle spillemandsnoder, revytekster, koncertprogrammer m.v. er kommet i hus og er altsammen med til at tegne et billede af by og egn i fest og glæde.

Besættelsestiden

I afdelingen med blandede grupper tegner samlingen af materiale fra besættelsestiden og befrielsesdagene sig for det største afsnit. Her er billeder i hundredevis, illegale blade, erindringer fra de 5 år nedskrevet på folks eget eller arkivets initiativ samt diverse oversigter og rapporter. Meget af stoffet er kommet frem efter et ret omfattende detektivarbejde, og i mange tilfælde efter års venten, – mere eller mindre tålmodigt.

Vi har haft den glæde, at en af besættelsestidens historikere i vores samling har fundet hidtil ukendt materiale om modstandsarbejdet på Sjælland, og i det arbejde, han for tiden har i gang, regner han med, at dette finder anvendelse.

Blandt de mange billeder fra besættelsen er dette af en tysk troppeparade i Nørregade, april 1940.

– og et af de engelske soldaters indtog, maj 1945.

Der er lokalhistorie i avisen

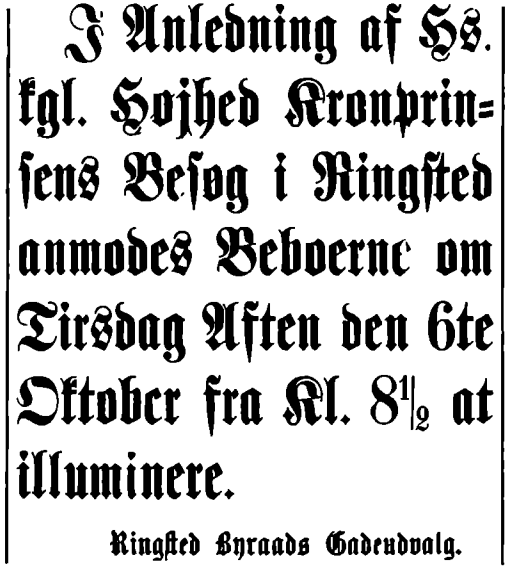

I Anledning af Hs. kgl. Højhed Kronprinsens Besøg i Ringsted anmodes Beboerne om Tirsdag Aften den 6te Oktober fra Kl. 8½ at illuminere.

Ringsted Byraads Gadeudvalg.

Den 2. oktober 1903 stod denne annonce i »Sjællands-Posten«.

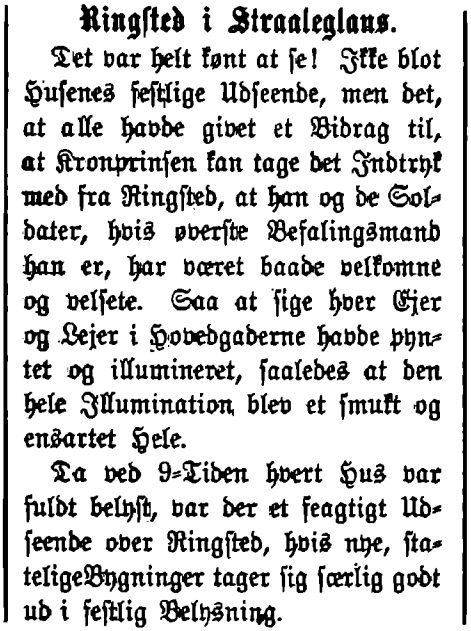

Ringsted i Straaleglans.

Det var helt kønt at se! Ikke blot Husenes festlige Udseende, men det, at alle havde givet et Bidrag til, at Kronprinsen kan tage det Indtryk med fra Ringsted, at han og de Soldater, hvis øverste Befalingsmand han er, har været baade velkomne og velsete. Saa at sige hver Ejer og Lejer i Hovedgaderne havde pyntet og illumineret, saaledes at den hele Illumination blev et smukt og ensartet Hele.

Da ved 9-Tiden hvert Hus var fuldt belyst, var der et feagtigt Udseende over Ringsted, hvis nye, statelige Bygninger tager sig særlig godt ud i festlig Belysning.

Den 7. oktober kunne man læse dette i samme blad.

Avissamling - avisregistrering

Den daglige avis afspejler egnens liv i stort og småt. Det er ikke altid hundrede procent korrekt, hvad der står i avisen, men alene omtalen fortæller dog, at der har fundet et eller andet sted, så må man selv undersøge hvad, hvem og hvor.

Ud fra denne erkendelse foretager mange lokalhistoriske arkiver en avisregistrering.

Her i huset kører to løb: 1) de gamle avisårgange og 2) den daglige avis. Hver dag noteres på kartotekskort de meddelelser, de lokale blade bringer om mennesker, foreninger, virksomheder, begivenheder osv. Også annoncer af en vis betydning registreres.

Registreringen af de gamle aviser begyndte kort efter arkivets start. Da eksisterede en bestemmelse om, at arbejds- og socialministeriet betalte lønnen til erhvervshæmmede personer, som skulle omskoles fra et eller andet håndværk til kontorarbejde. I forbindelse med deres optræning i at skrive på maskine, blev de her på stedet sat til at registrere gamle aviser.

Først blev det gamle højreblad »Sjællandsposten« gennemregistreret fra starten i 1853 til det gik ind i 1908.

Cirkus Bergmann

giver paa **Bangs Vænge** i Aften Kl. **8¼**

stor

Beriderforestilling

og opfordrer Hr. Slagtermester Zacka at indfri sit paa Svineslagteriet givne Væddemaal ved at ride Skolehingsten **„Randers"**.

I Morgen Kl. 8¼ næste Forestilling.

1534) **C. Bergmann.**

Den kgl. autoriserede Vejerbod i Ringsted

modtager til Vejning:

Ved Jærnbanestationen: Hele Vareleæs paa Vogn samt store og smaa Kreaturer.

I Jærnbanehotellet: Kreaturer af alle Slags.

C. P. Dyrhauge.

Telefon Nr. 33.

Et par glimt af dagliglivet i Ringsted. »Sj-P.« 8. oktober 1903.

Senere fulgte Ringsted Folketidende fra 1871, og man nåede til 1931, da ordningen ophørte. Derpå lå »den gamle avisregistrering« stille i en hel del år, men efter en kort gæsteoptræden af en ung arbejdsløs tog arbejdsudvalget selv fat, idet dette netop skete i den periode, hvor pladsforholdene i Skolegade var så ringe, at vi næppe kunne arbejde der allesammen. Da avisregistreringen nødvendigvis skulle foregå i Dagbladets hus i Søgade, fordi de gamle aviser ikke må komme ud af huset, passede det os udmærket. Også nu, hvor pladsen i Skolegade er tilfredsstillende, mødes vi 6 mand hver anden mandag aften på Dagbladets redaktion for at notere de gamle lokalnyheder på A4-ark, hvorefter den resterende del af udvalget skriver dem ind på kort hjemme på arkivet.

Arbejdet er nu nået til 1946, og da den løbende registrering først startede i 1959, vil det ses, at der er en god ende igen, før hele Folketidende/Dagbladet er registreret færdig.

Fra arkivets start i 1959 har man samlet udklip fra Folketidende/Dagbladet, senere gik vi over til at arkivere lokalsiderne samt andet af interesse, - kronologisk i mapper og æsker.

Arkivet rummer også hele aviser. Nogle år efter, at Venstres Folkeblad var ophørt med at udkomme, fik vi tilbudt rækken af indbundne årgange 1891-1973. Det var 10 m., men vi slog til med kyshånd og fandt plads til dem. Senere overtog vi fra Dagbladet »Sjællandsposten«, som avisen havde erhvervet i sin tid sammen med dens trykkeri. Desuden ligger der 22 »løse« årgange af Folketidende fra århundredets begyndelse.

Vi blev i sin tid lovet hele rækken af Midtsjællands Socialdemokrat, men en skønne dag var aviserne væk, - ført til København fra redaktionen i Ringsted, og nu kan ingen finde dem, - end ikke i Arbejderbevægelsens Arkiv og Bibliotek i København!

Aviserne på mikrofilm

Mens aviserne i indbundne årgange fylder meget på arkivhylderne, kan man arkivere mange års aviser på mikrofilm, uden at det fylder ret meget. Dette er også tilfældet her i arkivet. Vi har både Sjællandsposten og Folketidende/Dagbladet på 35 mm mikrofilm, samt »Avis for 10 Kjøbstæder« og »Den vestsjællandske Avis«. Derimod blev det kun til få årgange af Socialdemokraten, der, som sagt, ikke var til at finde, - heller ikke for mikrofilmfirmaet, som vi havde »pudset på« opgaven.

Hvorfor varer det så længe?

Betragtninger over indlån af fotografier og deres behandling.

»Hvis De har gamle billeder, som De ikke vil skille Dem af med, men som kan have interesse for det lokalhistoriske arkiv, kan De blot lade os låne billederne, så vi kan affotografere dem, og De vil få den uskadte tilbage«. Sådan har vi tit sagt og skrevet, og mange er kommet med billeder til os. Undertiden varer det temmelig længe, før folk får deres billeder tilbage, og så kommer ofte spørgsmålet: »Hvorfor varer det så længe?«

Svaret må nok blive flertydigt.

Dels er der ting, der presser mere på end andet, dels er der billeder, der kræver speciel behandling for at give et tilfredsstillende resultat, og endelig er der en masse skriveri forbundet med kopieringen og arkiveringen af billeder.

Hvordan behandler man de gamle billeder?

En affotografering er i og for sig ikke nogen form for hokus-pokus, – det er en ganske almindelig fotografering af et billede ved hjælp af kamera forsynet med mellemringe eller forsatslinser, som tillader at man går tæt på originalen, således at denne fylder negativet helt ud. Er billedet af normal kvalitet og kontrast, er der ingen problemer: man fotograferer og fremkalder derpå filmen og laver en forstørrelse på i reglen 13×18 cm.

Og her kommer skriveriet ind i billedet: Allerede inden vi er nået til fotograferingen, har billedet været igennem arkivets journalisering, hvor det er blevet forsynet med et *tilvækstnummer,* så man er i stand til at følge det på vejen gennem »møllen«, samtidig med at man har noteret, hvem billedet tilhører og evt. hvad eller hvem det forestiller. Så lægges det i en kuvert, hvor nummer, navn m.v. påføres.

Når kopien foreligger, forsynes den med samme nummer og evt. oplysninger på bagsiden, og nu skulle negativet også være sat på plads i negativalbummet, hvor det også bliver

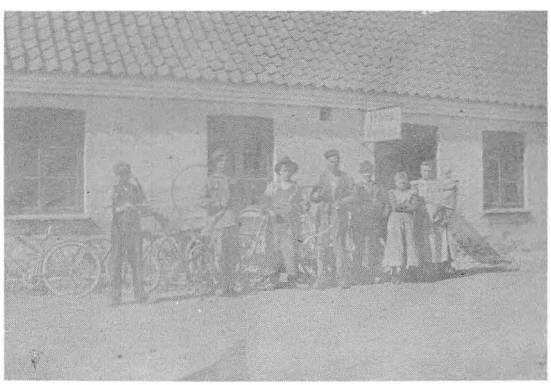

Gammelt foto fra Vetterslev Smedie.

Samme i omkopieret udgave.

forsynet med nummer for blad, række og billede. Dette nummer skriver man med tusch i kanten af filmen, så den til enhver tid kan finde tilbage til sin plads i negativsamlingen, og når dette nummer også står bag på billedet (også gerne på originalen), er det let at finde frem til negativet, når og hvis man skal lave flere kopier af det.

Endelig skal de oplysninger, der står på billedet samt tilvækstnummeret, skrives på et tekstblad, der hører til hvert blad i negativ-albummet. Det vil herudfra være muligt at finde frem til et billede eller dets indhold, ligegyldigt om man går fra originalen eller kopien, – eller fra negativet.

Alle disse skriverier skal helst være i orden, inden ejeren får sit billede retur, for ellers kan det blive vanskeligt at sikre sig de nødvendige oplysninger, mens man har chancen.

Desuden kan det i mange tilfælde blive nødvendigt at »gå i byen« efter supplerende oplysninger om personer eller begivenheder på billederne, så det vil sikkert være klart for enhver, at der nødvendigvis let kan gå nogen tid, fra man låner et billede til arkivet, til man får det retur.

Kopi af gl. foto af gårdmand Ole Nielsen, Haugbyrd.

Vigersdal-huset, – gammelt falmet foto.

Samme i kopieret udgave.

Træk af dagliglivet på arkivet

Ved et 25 års jubilæum er det naturligt at spørge, om vi har opfyldt de krav, vi selv og andre stillede til os.

Man kan måle arkivarbejdet på flere måder: I antal hyldemetre, i antal afleveringer, ja, sågar i vægt, om man har lyst.

Man kan også måle den »udadgående trafik«, den mængde forespørgsler, assistancer, der har været. Man kan tælle udgivelser og andet, der er gået ud af huset.

Endelig kan man begynde at tælle arbejdstimer for de enkelte år, og her vil man måske især få et billede af den aktivitetsstigning, der har fundet sted i løbet af de 25 år, og især gennem de sidste 2-3 år, hvor der er blevet mulighed for at arbejde i huset både i og uden for åbningstiden.

Det vil ikke være muligt at give en fuldstændig redegørelse for det arbejde, medarbejderne udfører, men enkelte pluk vil måske give et indtryk af, hvad der foregår i huset, - og ikke mindst hjemme og »ude i marken«.

Der fotograferes meget for arkivet, og det gælder både optagelser af partier og bygninger, der af en eller anden grund står foran ændring eller nedrivning, samt begivenheder, der foregår et sted i kommunen, og som det vil være af betydning at fastholde enten på et fotografi eller måske hellere på filmstrimlen.

Arkivets båndoptagere er ofte brug, - og til meget forskelligt. Det kan dreje sig om tapning af radio-udsendelser, som på en eller anden måde har tilknytning til by og egn, det kan være en person, hvis viden om egnen det er af betydning at få sikret for eftertiden, og som man bedst kan sikre ved at lave en båndoptagelse med den pågældende. Det er i reglen de frivillige medarbejdere, der rykker ud og laver disse optagelser.

Den gamle gotiske skrift kan være svær at tyde, og heldigvis er der blandt vore medarbej-

Murermester H. P. Hansen interviewes på bånd.

Edith Andersen er ude med filmkameraet.

dere folk, der stadig mestrer kunsten at læse gotisk, så det er dem, der må holde for, når der kommer folk og skal have »oversat« gamle breve o.l.

Naturligvis har de frivillige medarbejdere i et vist omfang hver deres speciale, således at nogle især tager sig af fotoarbejdet, andre af de gamle breve osv. Derudover er der en enkelt, som i forlængelse af sit tidligere arbejde er særlig kyndig i arbejdet med de gamle kort over egnen, og en anden, som i kraft af sine andre engagementer har en bred kontakt til egnens foreningsliv, samt en, som er kyndig i bogbinding, og derfor kan restaurere de særligt truede dele af samlingerne.

Fælles for flokken af medarbejdere kan det siges, at de alle hver på sit område yder en stor indsats. Arkivet kunne ikke fungere uden deres medvirken. Ikke blot ville det være umuligt at betale de arbejdstimer, de lægger i arkivet, men det skal samtidig slås fast, at den slags arbejde simpelthen ikke kan købes for penge.

Nok er medarbejderne amatører, – i dette ords helt nøjagtige betydning, – »de gør det af kærlighed«, – men de har samtidig gennem deltagelse i kurser – i fritiden – dygtiggjort sig til det job, det er at tage vare på arkivets uvurderlige

Lidt håndelag er godt, når der stilles reoler op.

Arkivfolk på kursus i Dansk Folkemindesamling.

Klar til at sortere et nyt læs papirer. Foto: K. Skjøtt Larsen.

samlinger. Og hvad der også er meget vigtigt: De frivillige medarbejdere har kontakter ud til vidt forskellige kredse i samfundet, som arkivet ellers kun særdeles vanskeligt ville komme i forbindelse med.

En stor videnskabelig uddannelse rynker vi ikke på næsen af, og en fagmand véd ofte meget mere end vi andre, - i teorien, - men kun når den faguddannede formår at holde sammen på et arbejdsudvalg bestående af egnens folk til at skabe jordforbindelse, kan han/hun fungere tilfredsstillende som leder af et lokalhistorisk arkiv, - rent bortset fra, at der ikke endnu findes en uddannelse for lokalarkivarer.

Arkivets medarbejderstab så ved udgangen af 1983 således ud:

Arkivleder, overlærer Niels-Jørgen Hansen
Arkivsekretær, Eli Nielsen

Frivillige medarbejdere:
Fru Edith Andersen
Ingeniør Frede Andersen
Mekaniker Henning Berg Jacobsen
Advokat Carl Jonsén
Produktionschef L. Kjær-Hansen
Overmontør Svend Kristensen

Kulturudvalget og personalet fra kulturel forvaltning besoger arkivet. Carl Jensen, C. Jonsén, P. Nødgaard.

Fra et sognekontaktbesøg: Jens E. Hansen og Carl Jensen diskuterer Sneslev-arkivalier.

Fhv. skoleinspektør F. Bondo Nielsen
Kontorassistent Dagny Pedersen
Badeassistent Harry Petersen
Fhv. driftsbestyrer Henry Wågensø

Henvist i jobtilbud:
Cand. phil. Peter Wahl
Bibliotekar Uffe Toftager Larsen

Sognekontakterne

I 1975 oprettedes ved arkivet et net af sognekontakter. Det skete i erkendelse af, at man vanskeligt kan sidde i Ringsted og vide, hvad der rører sig af interesse for arkivet ude i kommunens mange sogne. Hvem er ved at flytte på plejehjem? Hvem har solgt sin gård? Hvor skal

Sognekontakterne Åge Bagger, Jystrup, og Fr. Westengaard, Kværkeby, i samtale med arkivsekretær Eli Nielsen.

et hus rives ned? Hvem ligger inde med gamle billeder eller værdifuld viden?

Derfor kontaktede vi en række personer rundt om i kommunen og bad dem være vore »forlængede arme«. Det var bl.a. tidligere sognerådsformænd, sognerådsmedlemmer og sognefogeder, men også folk uden offentlige hverv. Det drejer sig kort sagt om folk, som ude i deres område kender deres medmennesker og som også selv er kendt af folk derude.

Disse kontakter har efter tid og lejlighed givet os gode tips og har skabt kontakter i overensstemmelse med den idé, der lå til grund for nettets oprettelse. Vi har nogle gange haft sognekontakterne inde på arkivet til en kop kaffe og har ved sådanne lejligheder gjort rede for, hvad det var, vi især ville have dem til at tage sig af. Desværre har vi ikke overkommet at »forkæle« dem så meget, som vi burde - og gerne ville.

Listen over sognekontakter så pr. 31. december 1983 således ud:
Skoleinspektør P. Aksel Hansen, Allindemagle.
Gårdejer E. Tolstrup Christensen, Bringstrup.
Gårdejer Evald Larsen, Haraldsted.
Gårdejer Carl Jensen, Sneslev.
Gårdejer Karl Petersen, Kagstrup.
Tømrer Gunnar Hansen, Nordrup.
Mekaniker Henning Berg Jacobsen, Vetterslev.
Skolebetjent Jørgen Jensen, Kværkeby.
Fru Tulle Olsen, Vigersted.
Ekspeditionssekretær Åge Bagger, Jystrup.
Lærer Annelise Beck, Ørslevvester.
Fru Bodil Krag-Andersen, Gyrstinge.
Parcellist Erling Christiansen, Benløse.

Arkivets udadvendte aktiviteter

Udstillinger

I erkendelse af, at intet kommer af intet, har arkivet på forskellig måde søgt at gøre opmærksom på sin eksistens, samtidig med at det formidlede dele af det fond af lokalhistorisk viden, der ligger på hylder og i skuffer.

Det er netop ved at gå ud til folk, at man skaber kontakt. Bliver man blot siddende hjemme i sit »elfenbenstårn«, får man lov til at blive siddende!

Derfor har vi ikke sparet på det, vi kalder de udadvendte aktiviteter, - de hører med i billedet i vort arkiv.

En af de gode måder til at skabe kontakt med andre er at afholde udstillinger.

Arkivet har arrangeret udstillinger alene og sammen med andre, også mange vinduesudstillinger, - især i Sjællandske Banks afdeling i Sct. Hansgade, men også i et par af de andre pengeinstitutter.

Sjællandske Banks vindue i Sct. Hansgade er et godt sted at lave udstilling.

Forbrødring og 800-års fest

Den første og største udstilling, vi tog fat på, var i maj 1970, da Ringsted fejrede kommunesammenlægningen med en stor »forbrødringsfest«. Udstillingen havde to emner: »Kirke og kloster gennem 800 år« og »Ringsted by før og nu«. Det første emne var valgt, fordi det netop det år var 800 år siden, Sct. Bendts kirke blev indviet. Udstillingen skildrede i tekst, kort og billeder kirkens og klostrets historie fra den første (formentlige) trækirke blev bygget på stedet for o. 1000 år siden, til den nuværende restaurerede teglstenskirke. Ind imellem berettedes om Knud Lavards helgenkåring, benediktinermunkene, klostret som herregård efter Reformationen osv.

I udstillingens anden afdeling, »Ringsted by før og nu«, - vistes gennem kort og billeder den udvikling, byen har gennemgået fra midten af forrige århundrede til 1970. Gamle billeder var sat sammen med nye optagelser, således at gamle besøgende kunne mindes de svundne dage, mens unge og yngre ringstedere kunne undres over byens udseende i deres forældres og bedsteforældres tid.

Denne udstilling fandt sted på Postgården i de første dage i maj, og dele af den blev gentaget i menighedssalen i præstegården den 25. juni i forbindelse med kirkens 800 års jubilæum.

Aktiv Fritid

I årene 1975 og 1976 deltog arkivet med en

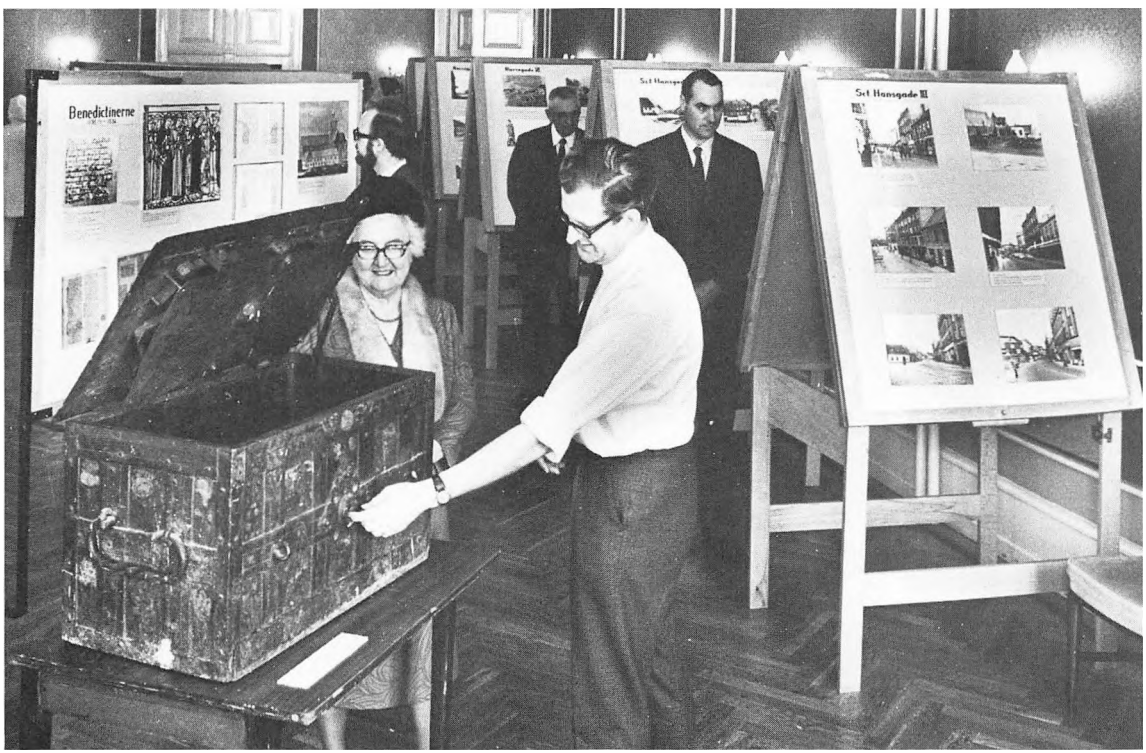

Fra den store udstilling på Postgården i maj 1970. Frk. H. M. Motzfeldt og Niels-Jørgen Hansen ved den gamle pengekiste fra Ringsted Kloster. Foto: Dagbladet.

stand i arrangementet »Aktiv Fritid« i Ringsted-hallerne.

Udstillingen i 1975 omfattede emner som »Den gamle soldat«, »Vigersdal Mølle«, »Den gamle gårds historie«, samt et eksempel på, hvad man kan finde i gamle huse: »Hvad loftet gemte«.

I 1976 illustrerede vi arbejdet med at behandle de sager, vi får ind, med afdelingen »Fra kommodeskuffe til arkivhylde«, og samtidig viste vi, hvor meget spændende materiale, der kan være i et gammelt familiearkiv.

Ved begge arrangementer havde vi fremlagt ringbind med gamle billeder samtidig med, at vi havde lagt nogle eksemplarer af gamle folketællingslister frem, og begge dele interesserede publikum meget. I det hele taget fik vi mange gode kontakter under disse udstillinger.

Billedindsamlingen 1979

Som medlem af foreningen Lokalhistoriske Arkiver i Vestsjællands Amt (LAVA) deltog Ringsted-arkivet i efteråret 1979 i en omfattende indsamling af gamle billeder i hele amtet.

Her i byen så vi det som vor opgave at vise, at arkivet dækker *hele* Ringsted kommune, ved at give folk fra alle dele af kommunen lejlighed til at aflevere deres gamle (og evt. nyere) billeder, og derfor drog vi ud i landsognene og viste film og lysbilleder, og nogle steder var der også mulighed for at arrangere en mindre udstilling, – altsammen for at motivere beboerne til at

Glimt fra arkivets stand på »Aktiv Fritid« i Ringsted-Hallen, oktober 1976.

Carl Jensen åbner billedindsamlingskampagnen 1979 med ønsket om, »at arkivet ikke får så mange billeder ind, at der snart igen skal skaffes nye lokaler«.

komme med flere billeder og derved redde disse fra tilintetgørelse. Disse arrangementer fandt sted i skoler og forsamlingshuse efter en i forvejen nøje tilrettelagt køreplan og i nært samarbejde med sognekontakterne. Desuden bakkede pressen os særdeles godt op og bragte villigt vore pressemeddelelser ledsaget af gamle fotografier. Der blev i indsamlingsperioden lavet ialt 10 billedaftener i sognene, og der var god tilslutning til dem alle – ialt 550 deltagere.

I Ringsted startede kampagnen den 3. november med åbning af en udstilling i pavillonens havesal. Her havde vi samlet størsteparten af vore kopier fra de gamle glasnegativer både fra by og land.

Denne udstilling var åben i en uge, og der kom ialt ca. 500 besøgende. Ved denne lejlighed forsøgte vi en ny fremlæggelse: indbundne årgange af gamle aviser, og det var vort bestemte indtryk, at det faldt i de besøgendes smag. Der var mange, der studerede både de gamle nyheder og annoncerne med megen interesse.

Den gamle biograf

To gange i løbet af udstillingsugen arrangerede vi »Den gamle biograf« i et af pavillonens lokaler, hvor vi viste et udvalg af arkivets gamle film. Også her var der stor tilslutning, – så stor – 120 pr. gang – at vi gentog arrangementet senere på vinteren for de mange, der ikke nåede det i november. Ved denne lejlighed brugte vi pavillonens store sal, og der måtte sættes ialt 350 stole ind, før alle de fremmødte fik en siddeplads.

»Et hus i Danmark«

I august 1980 fik arkivet en henvendelse fra Danmarks Radio i Næstved, der skulle lave en udsendelse for landsprogrammet i serien »Et hus i Danmark«, og dette hus skulle just være pavillonen i Lystanlægget i Ringsted. Nu ville man gerne vide, hvad man havde spillet og sunget der og eventuelt, hvordan indvielsen i sin tid havde fundet sted.

Vi var i den forbindelse så heldige, at vi kort forinden havde fået en stor samling programmer fra musikdirektør H. Chr. Jensens koncerter gennem mere end 50 år, og mange af disse havde fundet sted i den gamle pavillon. Hvad husets indvielse angik, kunne vor avisregistrering let vise hen til omtalen heraf, lige som den kunne give hovedtrækkene i husets senere historie.

Endelig ligger der i arkivets gemmer en pæn samling af gamle revytekster fra de gamle sommerrevyer med hip til lokale personer og begivenheder.

»Et hus i Danmark« – med gamle revyviser.

Der var således stof nok at tage af, og det lykkedes at sammensætte et program af musik og revyviser med forbindende, kommenterende tekst. Desuden fik det indbudte publikum et traktement, som meget lignede det, der blev serveret ved pavillonens indvielse 1907, – også fundet via arkivet.

Programmet gik i luften søndag den 30. november 1980 og varede ialt to timer. Det blev også genudsendt et par gange, og vi fik mange pæne bemærkninger i den anledning, – også fra radioens folk.

Pavillonen
i Ringsted Lystanlæg
indvies

Onsdag den 29. Maj, Aften Kl. 7.

Venner af Anlægget, saavel Herrer som Damer fra By og Land, indbydes.

Bestyrelsen.

Folketidende, 27. maj 1907.

Pavillonen i Ringsted Lystanlæg.

Dens Indvielse i Aftes.

Ringsted Lystanlægs Bestyrelse havde fundet en fortræffelig Form for Pavillonens Indvielse. I Stedet for at afholde et Festmaaltid, til hvilket Adgangen jo altid bliver begrænset, havde man valgt at slaa Dørene op paa vid Gab og byde alle til Fest. Paa netop saa bredt og folkeligt et Grundlag som en Bygning af denne Slags i en mindre By maa staa, blev den indviet. For en Forms og Høflighedens Skyld havde man særlig indbudt Byraadet, Formændene for en Række Foreninger og Institutioner i By og Omegn m. fl. Men alle var lige velkomne. Det var Borgerskabet fra Embedsmanden til Arbejdsmanden, der samledes i Fællig for at indvie det smukke, lyse Borgernes Hus i Borgernes Have. Der var ingen

Ringsted Folketidense, 30. maj 1907.

Åbent hus

I december 1982 forsøgte vi for første gang at arrangere »Åbent hus«. Det foregik via husstandsomdelte indbydelser til beboerne på Skolegade og omliggende gader.

Der kom godt 30 gæster, som med interesse hørte og så, hvad vi fortalte og viste frem. Senere kom der gode kontakter i stand takket være dette arrangement.

»Dèr sidder jeg!« Dagmarklubben på arkiv-besøg.

Situation fra en af de gamle film.

»Det gamle Ringsted« på Casino

Ved et af arkivets foredrag i 1968-69 fortalte frk. Hanne Marie Motzfeldt, at i 1919, da hun var på det gamle herredskontor, var der kongebesøg i Ringsted, og ved den lejlighed var hele kontorpersonalet ude på trappen og vinke til majestæterne. »Og vi blev skam også filmet«, sagde frk. Motzfeldt.

Nysgerrigheden blev vakt, og efter en omfattende rundspørge fik vi at vide, at filmfotografen var en tidligere ringsteder, nu bosat i Jylland. Under en telefonsamtale fortalte han, at han foruden den nævnte film havde tre andre gamle film liggende, nemlig en fra Rundskuedagene 1919, en fra Mikkelsgildet 1920 samt en film fra dyrskuet 1925.

Arkivets medarbejdere fik filmene forevist ved en særforestilling i Bio, og begejstringen var stor, for filmene var velbevarede og meget interessante, men hvordan skulle vi få dem? Ejeren ville ikke *forære* Ringsted filmene, men forlangte 3000 kr. for dem.

Pengekassen var tom, tillægsbevillinger var der ingen mulighed for, og selv borgmester Thisted Knudsens bedste overtalelsesforsøg hjalp intet.

Boghandler Flensborg havde hørt om vort problem, og han kendte løsningen, for i sin egenskab af medlem af bankens bestyrelse kunne han ganske enkelt foreslå os at gå ind i Banken for Ringsted og Omegn og låne de 3000 kroner rentefrit, vise filmen ved nogle offentlige forestillinger med entrébetaling, og derpå betale så meget tilbage til banken, som vi var i stand til.

Som sagt, så gjort. Vi fik filmene kopieret ned til 16 mm-udgave, og i begyndelsen af december 1969 arrangerede vi så 3 forestillinger på Casino, 2 søndageftermiddage og en aften. Indledningsvis viste vi musikdirektør Lauritz Hansens lysbilleder fra det gamle Ringsted, og frk. Motzfeldt kommenterede dem på sin senere så kendte, livlige facon, og derpå rullede filmene over lærredet. Det blev en stor succes, og de tre forestillinger gav ialt 2910 kr. i overskud, så med de sidste 90 kr. hentet i arkivets kasse kunne en glad arkivleder gå ind i banken og aflevere de 3000 kr. med tak for lån.

Udgivelser

Ringsted fortæller

Udgivelse af bøger eller andre tryksager er en anden mulighed for at delagtiggøre publikum i den lokalhistoriske viden, institutionen ligger inde med.

Vi forsøgte os første gang i denne arena i 1968, da vi efter opfordring fra bogtrykker Jørgen Malchow og i samarbejde med ham udgav »Ringsted fortæller«, en all round men ikke særlig detaljeret byhistorie på 70 sider. Stabslæge Hj. Thorsteinsson udarbejdede nogle oplæg, og nogle af arkivets medarbejdere påtog sig derpå at viderebearbejde de enkelte afsnit, så det blev en levende og letlæselig bog. Illustrationerne bestod dels af fotografier fra arkivets samlinger, dels af tegninger udført af vor medarbejder, Georg Kæstel, Høm.

Bogen blev pænt modtaget, og den er blevet anvendt som gave og også som klassesæt i skolerne. Der er på nuværende tidspunkt ikke mange eksemplarer tilbage, så inden længe vil den blive meldt udsolgt.

Ringsted omkring århundredskiftet

Handelsgartner Karl Mortensen var til sin død i 1975 et meget skattet medlem af arkivets arbejdsudvalg, dels på grund af sine menneskelige kvaliteter, dels på grund af sin fortræffelige hukommelse og sit store lokal- og personkendskab. Dette bevirkede, at hans dateringer og identifikationer som oftest var skudsikre. Desuden kunne han fortælle, og hans beretninger fra drengeårene, hvor han tog sig af faderens »løbende forretninger« var altid genstand for opmærksom lytten. Det var derfor en helt

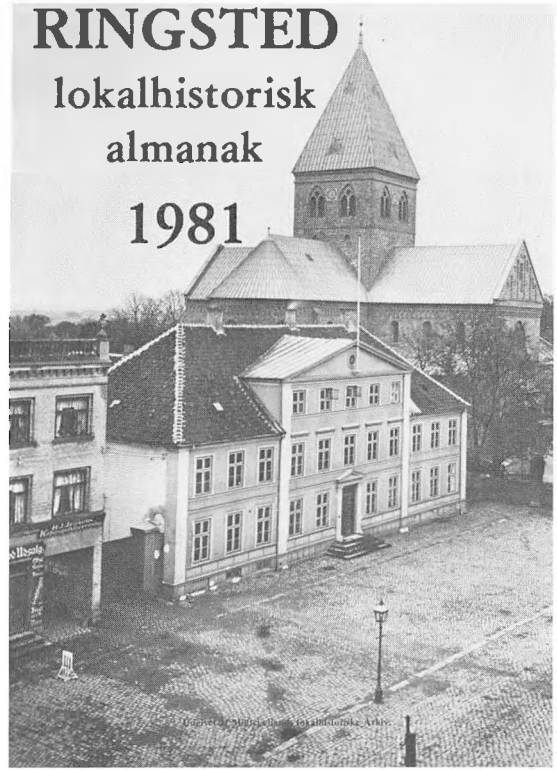

naturlig ting at bede ham skrive sine erindringer ned, og også her blev det til et samarbejde med Malchow Bogtryk om udgivelsen, og atter lå der en lille men spændende bog på bordet, og den er forlængst udsolgt.

Kort og kalender

I 1969 vovede vi os ud på julekort-markedet med et par serier kort fra det gamle Ringsted, og de blev godt modtaget og er forlængst udsolgt.

Et par år senere kom vi igen med en serie om Sct. Bendts kirke før og nu. Den er endnu ikke udsolgt.

På et møde for arkivledere for nogle år siden fortalte en kollega, at han og hans arkiv havde udgivet en kalender, og han anbefalede noget sådant som en særdeles effektiv måde til at styrke arkivets økonomi på. En rask beregning sagde, at kunne han sælge 4000 i sin by, kunne vi sælge 2000 i Ringsted.

I samarbejde med Flensborgs Bogtrykkeri

fremstillede vi en afrivningskalender for 1981 med 12 motiver fra Ringsted og omegn i en smuk brun tone og med små lokalhistoriske påmindelser forneden. Den var ikke særlig dyr, men kun omkring halvdelen af oplaget blev solgt. Hvordan kunne det gå til?

En forespørgsel hos kollegaen gav svaret: Man havde der forlods afsat 3.500 til byens store erhvervsvirksomheder, som så ville anvende dem som gave til kunder og forretningsforbindelser, og kun de 500 var solgt over diskene i byen. Men det havde han altså glemt(?) at fortælle.

Noget bedre gik det med de kort, der ved samme lejlighed blev trykt. Det var nogle af motiverne fra kalenderen, men alt i alt måtte vi konstatere, at lokalpatriotismen trives i bedste velgående, og man kan ikke sælge billeder uden for det distrikt, hvor de er taget.

En opfordring til Dem . . .

Omkring 1970 besluttede arkivet at udgive en brochure om sig selv. Det viste sig nemlig, at der var en hel del mennesker, der ikke anede, at der var et lokalhistorisk arkiv i byen eller hvad dette var for noget.

Brochuren blev lagt frem i venteværelser og i pengeinstitutter, og vi sørgede for at dele den ud, når lejlighed gaves. Her fortaltes i korte træk, hvad arkivet samler på, hvad der sker med det indsamlede og hvor man kan henvende sig.

Denne lille tryksag er nu forældet, og der er ikke mange tilbage, men den har gjort sin virkning, - tror vi. En ny burde måske snart se dagens lys.

Årsberetninger

Da arkivet blev kommunalt, begyndte vi at anvende afslutningsaftenerne i foredragsrækken som arkivets vedtægtsbestemte årsmøde, hvor der bl.a. blev aflagt årsberetning. Imidlertid følte vi et behov for at komme længere ud med beretningen, så i 1974 begyndte vi at udsende en trykt beretning, som bl.a. sendes ud til folk, som afleverer noget til arkivet, samtidig med at vi takker for det modtagne. På den måde får en giver, som måske ikke kender så meget til os, en bedre fornemmelse af, hvad arkivet står for. Det samme gælder, når vi er ude i foreninger og andre steder for at holde foredrag om et historisk emne eller om arkivet: så længe vi har lager af vor årsberetning, bliver den delt ud, og vi tror på, at den har en gavnlig virkning på dem, der læser den. Derfor lægger vi vægt på, at beretningen ikke blot skal være et par ark med noget tekst på, men et lille hæfte i en pæn udførelse, al den stund den er vort ansigt udadtil i denne sammenhæng.

Andre udgivelser

I 1977 blev der mulighed for i samarbejde med Sammenslutningen af lokalhistoriske Arkiver at udsende en registratur over arkivets samlinger. Det gik til på den måde, at vort arkiv blev anvendt som model for resten af landets arkiver, ikke sådan at forstå, at de alle skulle efterligne os, men da vi ejer materiale fra både land og by, blev vi anset for repræsentativt, og derfor udsendtes en registratur over arkivets indhold inddelt i 6 grupper. I den forbindelse fik vi fremstillet et særtryk af selve registraturen uden forklarende tekst.

Også i dette tilfælde trænger vi til en ny udgave, idet der er kommet meget ind, siden den registratur udkom.

En oversigt i mindre format og mere summarisk blev i 1982 udsendt til kommunens skoler som en orientering om, hvad vi kan tilbyde elever og lærere, som vil bringe lokalhistorien ind i undervisningen.

Hæftet blev i 1983 udsendt i en ny, revideret udgave.

Lokalhistoriske foredrag

Midtsjællands lokalhistoriske Arkiv er blandt kolleger blevet kendt og måske også en smule misundt for sine foredragsrækker. Lokale foreningsfolk har med slet dulgt misundelse omtalt vore evner til hver 14. dag i vinterhalvåret at samle over 100 mennesker til vore arrangementer, – underforstået, at det var medvirkende til, at deres egen forening ikke kunne mønstre så mange, som de kunne ønske.

Hvad er det da, der gør, at der kan præsteres et sådant fremmøde i en tid, hvor der klages over mødetræthed?

Vi tror selv, at vi har fundet frem til en passende kombination af saglig, lokalhistorisk formidling og medmenneskeligt samvær. Der er ingen tvivl om, at mange af deltagerne ved vore foredrag lægger endog stor vægt på samværet med ligesindede over kaffebordene. Det skal man ikke rynke på næsen af, ej heller smile overbærende. Det er en del af vor danske kultur.

En beskeden start

Det hele startede i 1966. Ideens ophavsmand var afd. Niels Fr. Rasmussen, Ll. Ryeshus. Han havde med held lavet lokalhistoriske foredrag ude i sit sogn, og han foreslog nu, at vi skulle prøve noget lignende her i arkivet. Det blev bestemt, at der skulle laves en foredragsrække under aftenskoleloven, og man fandt frem til menighedssalen i den gamle præstegård i Klostervænget som et passende mødelokale.

Man havde forestillet sig et deltagerantal på ca. 40. Der meldte sig 75. Det hele fungerede godt, men efter denne rækkes afslutning var der fra arkivets side ingen planer om en fortsættelse.

Vi blev dog belært om noget andet fra vore tilhørere. De forventede sandelig, at foredragene fortsatte i 1967-68, men da der intet var planlagt, måtte det vente til det følgende år 1968-69. Siden da har der hvert år været afholdt 10 foredrag samt en afslutningsaften, hvor vi har budt på forskellig underholdning.

Den anden sæson fungerede også under aftenskoleloven, men vi fandt det efterhånden uudholdeligt at skulle »skrive folket i mandtal« hver gang samt afkræve deltagerne oplysning om alder m.v., så fra og med sæson 1969-70 kørte vi foredragene selv med en flaske el.lign. til de foredragsholdere, vi hentede ude fra, mens arbejdsudvalgets medlemmer ikke fik noget for deres medvirken. Denne ordning fungerer fremdeles.

Efterhånden blev pladsen for trang i den gamle præstegård, og i 1971 rykkede vi over i Amtstuegårdens store sal. Den er ikke noget ønskelokale, idet den er for lang i forhold til loftshøjden, hvad der bevirker, at film og lysbilleder ikke kan komme så højt op, at de er til at se ordentligt fra salens bagerste pladser, men i kraft af serveringsmulighederne er den alligevel at foretrække frem for lokaler i skoler eller andre offentlige bygninger.

Det har fra arkivets side været magtpåliggende, at de udgifter, som disse foredrag medfører, ikke må belaste det kommunale budget, men at de skal hvile i sig selv, idet det indtegningsgebyr, som deltagerne betaler, skal dække omkostningerne til lokaleleje og andre udgifter. Det har også vist sig, at det i det store og hele løber rundt.

Frk. Hanne Marie Motzfeldt beretter om det gamle Ringsted . . .

. . . og borgmester Thisted Knudsen fortæller om det Ringsted, som kommer.

Karen Hansen, Vindbyholt, har to gange besøgt os med »Maren Hansdatter«, - og hver gang var det en oplevelse!

Programmerne

Og hvad har vi så budt på i de 17 foredragsrækker fra 1966-67 til 1983-84?

Vi har været langt omkring i både tid, sted og emner. Der har været fortalt om jordbunden og plantelivet her på egnen, og tilstedeværelsen af de første mennesker og vidnedbyrdene herom har været emne for flere aftener.

Vi har »dyrket« den gamle købstad, dens styre og »væsener« samt dens gamle gader med deres huse, gårde og mennesker. Også kirken og klosteret med de mange personer, der i tidens løb har været knyttet til dem og som bl.a. ligger begravet der, har været taget op til behandling fra flere synsvinkler.

Ringsted er mere end købstaden. Landsbyerne i de gamle sogne hører også med, og der har været fortalt om mange af dem, deres gårde og slægter, og der har været lavet udflugter til flere af de gamle landsbykirker.

Ringstedegnens herregårde har også været emne for flere foredrag og udflugter.

For at få lidt at vide om nabobyerne har vi i de senere år hver sæson inviteret en foredragshol-

Et stykke dansk kultur: Man samles om kaffebordet og sangbogerne. Fra en foredragsaften på Amtstuegården.

der fra en af disse til at komme og fortælle om sin by og evt. bagefter lede en byvandring i den.

Vi har hørt om adskillige kendte og interessante personer fra by og land: politikere, kunstnere, forfattere – med rod i det midtsjællandske, – i flere tilfælde skildret af deres sønner eller døtre.

De politiske og åndelige rørelser på egnen har der været fortalt om adskillige gange, lige som vi har hørt om sagn, overtro, gamle traditioner og folkeminder med tilknytning til egnen.

Sagt i moderne jargon har vi vist været »rundt om« Ringsted på en måde, som vel i det store og hele må siges at være dækkende for hele Ringsted-området.

Alligevel vil det være muligt at finde nye emner frem til kommende foredrag, og desuden er det måske på tide at tage nogle af de gamle emner op igen, – evt. med en anden person på talerstolen, – også ud fra den betragtning, at der siden 1966 er kommet mange nye til »for de gamle, som faldt«.

Kan vi forny os?

Måske er tiden også ved at være inde til at indbyde til nogle mindre studiekredse, hvor man i fællesskab kunne gennemgå et eller flere afgrænsede emner og der gå i dybden, f.eks. med folks beretninger om livet i de gamle gader eller det daglige arbejde i en eller flere af vore gamle virksomheder.

Kun den til rådighed værende tid sætter en grænse for udfoldelserne. Døgnet har kun 24 timer, og også arkivfolk skal have mad og søvn og trænger trods alt også til at se lidt andet end arkivalier en gang imellem.

Det skal dog her slås fast, at vi fra arkivets side betragter foredragsrækken ikke blot som et sted, vi kan komme til at formidle et lokalhistorisk fond af stof til en kreds af interesserede, men tillige som en absolut nødvendig kontaktflade til kommunens beboere. Mange ting af lokalhistorisk værdi er via denne kreds kommet sikkert i hus, og vi betragter hver enkelt af deltagerne som en af vore forlængede arme, og som et par ekstra øjne og øren.

Når den offentlige kasse er tom

Det er sket et par gange, at arkivet har ønsket en større anskaffelse, men at de kommunale budgetter netop på det tidspunkt havde mistet elasticiteten, selv om det sjældent sker.

Så har nogle af byens pengeinstitutter hjulpet os over hurdlerne. Det skete bl.a., da vi havde fundet en del gamle 16 mm smalfilm i boet efter maler Helmer Hansen i Søgade. Kopiering via TV's filmarkiv lod sig netop i dette tilfælde ikke gøre, og så trådte SDS til og betalte udgiften.

Da vores gamle båndoptager trængte stærkt til udskiftning, fik vi et lille praj om, at den sag måske kunne ordnes ved hjælp fra Sjællandske Bank. Det viste sig at være korrekt, og »Ringsted Radio/TV« leverede den til »en god pris«.

Endelig fik vi for et par år siden igen brug for økonomisk støtte. Denne gang var det filmsapparatet til fremvisning af smalfilm, der trængte til en afløser. Tre af byens pengeinstitutter, SDS, Sparekassen for Ringsted og Omegn samt Sjællandske Bank svarede positivt på arkivets henvendelse, og denne gang leverede Flensborgs Boghandel varen til »en god pris«.

Det falder ganske passende på dette sted at sige de pågældende tak for disse håndsrækninger. Vi betragter dem både som en praktisk og kontant støtte, men samtidig som et skulderklap fra byens erhvervsliv.

Efterskrift

På side 30 stilledes spørgsmålet: »Har vi opfyldt de krav, vi selv og andre stillede til os?«

Det kan måske være vanskeligt at besvare dette spørgsmål, men blader man denne bog igennem, og ikke mindst det råmateriale, som danner baggrunden for den, så må svaret blive et ja. Vi har samlet et stort og broget materiale om folk og liv i Ringsted kommune, og vi har i stor udstrækning gjort det tilgængeligt for dem, der vil bruge det.

Dermed være ikke sagt, at vi ikke kan – og bør – sikre endnu flere af slægtens spor i stort og småt fra tilintetgørelsen, ej heller, at vi ikke i skrift og tale kan formidle endnu mere af det stof, vi har på lager, til kommunens borgere, store som små. På disse fronter bliver et lokalarkiv aldrig færdig. Heldigvis.

Vi har lov til at være tilfredse med de rammer, vi har fået at virke i, og når vi sammenligner vore forhold med de arbejdsforhold, der bydes kolleger ud over landet, må vi erkende, at vi – vores alder og størrelse taget i betragtning – har det godt. Tak til dem, der har sørget for det. Så er det vores opgave fortsat at leve op til denne good-will, – fortsat at fylde rammerne ud.

Litteraturliste

Uddrag af Ringsted Biblioteks lokalsamling.

Allindelille Brugsforening 1941, 1951 og 1976.

Andersen, F. V.: Lader Eder forlige med Gud. Prædikensamling 1887.
Afskedsprædiken i Sct. Bendts og Benløse kirker 1895.

Beyer, Seyer Mahling: En geographisk-historisk... Beskrivelse af Bringstrup-Sigersted sogne. 1791.

Bunch-Christensen, C.: Banken for Ringsted og Omegn 1890-1965.

Bundgaard, Chr. Moth: Ringstedegnens Landboforening 1875-1950.

Bølling, D. (læge): Gavebøger 1863-1912. 1920.

Carlsen, Per: Ringsted Brandvæsen 1905-1980. 1980.

Christensen, I. V.: Banken for Ringsted og Omegn 1890-1930.
Ringsted fra Saga til Samtid. 1935.
Ringsted Handelsstandsforening 1889-1914.
Industriforeningen for Ringsted og Omegn 1868-1918.
Ringsted Kloster i skiftende tider. 1913. (Årbogen).
Ringsted Kloster og Det Bügelske Fideicommis 1815-1915. 1916.
Set fra redaktørstolen. 1928.
Sparekassen for Ringsted og Omegn 1832-1932.
Tider og skikkelser i Midtsjællands Historie. 1930 (flere udgaver).
Tingstenene på Ringsted Torv. 1934.
Valdemarernes Kirke. 1928.

Clemmensen, Mogens: Ringsted Kirke. 1927.

Dam, E.: Ringsted Apotek. 1912.

Danmarks Kirker, Sorø Amt, bd. 1. 1936.

De danske Forsvarsbrødre for Ringsted og Omegn gennem 100 år. 1880-1980.

D.U.I. Ringsted 1919-1969. 1969.

Fibiger, A.: Eskildstrupkorset. 1931.
Kammerherre S. Barner. 1931.

Fledelius, Ejnar: Gud er kærlighed. Salmer. 1979.

Fundats for Caspar Peter Bügels Familiestiftelse med stamtavle. 1966.

Faaborg: Johan Fr. Nicolai Vermehren, bd. 1-2. 1923-24.

Gyrstinge Brugsforening 1958 og 1983.

Hansen, Lauritz: Af Ringsted Klosters historie. Særtryk af Folketidendes julenummer 1952.
Høm Mølle. Særtryk af Folketidendes julenummer 1951.
Casino-Minder, 1887-1937. 1937.
Fra det gamle Ringsted og egnen deromkring. 1949.
Gamle Ringsted-Minder, 1940.

Hassø, Arthur G.: Ringsted Købstads historie indtil 1600. 1921.

Henriksen, Karen Kirstine: Henric Enevoldsen og hans efterkommere.
Rasmus Hansen i Ørslev og hans efterkommere.

Heide, Frits: Midtsjælland i de gode gamle dage. 1919.

Hugger-slægten, (Ole Hansen). 1967.

Høm Brugsforening, 1917-1942.

Jensen, Helge: Tone og tema. (Erindringer). 1978.

Jensen, J. P.: Kambas gennem 25 år. 1935-60.

Jensen, Sigfred: Vor slægt. (Skrædder Jens Larsen i Gyrstinge); bd. 1-2. 1930-31.

Jessen, Johs. C.: Alsted og Ringsted Herreders Skolehistorie til 1830. 1945.

Jystrup Brugsforening 1885-1960.

Jørn Jørgensen: Hvem var egentlig Sct. Bendt? 1970.
Tiderne skifter. (Høm sogn) 1973.
– så véd jeg, julen kommer. 1975.

En grim ælling (Om Jørgen Nielsen). 1977.
De byggede også, - (Ringsted kommunes kirker). 1983.
Kristensen, Harald: Ringsted Andelsslagteri 1896-1946.
Kærehave Landbrugsskoles jubilæumsskrift 1903-1978.
Lassen, Carl C.: Industriforeningen for Ringsted og Omegn. 1868-1943.
Lebech, Mogens: De midtsjællandske søer og deres truede skæbne. 1966.
Lindahl, Fritze: Dagmarkorset, Orø- og Roskildekorsene. 1980.
Lorentzen, Vilh.: De danske benediktinerklostre, s. 219-246. 1933.
Løffler, J. B.: Gravmonumenterne i Ringsted kirke. 1891.
Mas Matisen: 10 års jubilæum. 1982.
Morten Vævers saga, fortalt af ham selv. 1958.
Midt i Sjælland. (Samv. Danske Turistforeninger). 1981.
Midtsjællands naturhistoriske Forening 1950-1975. 1975.
Motzfeldt, Hanne Marie: Erindringer set gennem gadespejlet. 1980.
Møller-Hansen, Aage: Ringsted Sygehus fylder 100 år. 1960.
Nielsen, A. Strange: Sjællands landsting i Ringsted. 1960.
Nielsen-Klodskov, N.-J.: Kærehave. Oplevelser, bd. 1-5. 1922-25.
Nielsen, Peter: Udsnit af Allindemagle sogns saga. 1957.
Nyblom, Helene (f. Roed): Maleren Jørgen Roed. 1904.
Livsminder fra Danmark 1843-64. 1923.
Om liv og virke i Nordrup-Farendløse. 1970.
Olrik, Hans: Knud Lavards Liv og Gærninger. 1888.
»P.P.«: Minder fra Ringsted-egnen.
Pedersen, P. J.: Levevilkår i Vetterslev. 1943.
Slægtsforhold i Vetterslev. 1942.
Rasmussen, Niels Fr.: Sognepræst Conrad Chr. Gjemsøe. 1970.
Farendløse kirke.
(udg.): Søren Hyldegaards erindringer. 1972.
Reyersen, Andreas: Beskrivelse af Sct. Bendts kirke i Ringsted. 1779.
Riise-Hansen, C.: Hoveriet på Ringsted Kloster. 1968.
Ringsted-undersøgelsen 1976, (Gallup Markedsanalyse A/S).
Ringsted 1918. (Danske byer og deres mænd).
Ringsted fortæller. 1968.
Skt. Bendts kirke i Ringsted. Nationalmuseet 1972.
Skt. Knuds helligdomme i Haraldsted, 1931. (Joh. Johnsen).
Sankt Knud Lavard, (Catholica) 1970.
Ludus de Sancto Kanuto duce., 1868.
Schandorph, Sophus: Minder fra de gode gamle dage. u.å.
Sjællands stifts landsbykirker. 1880.
Sneslev, et sogn i Midtsjælland. 1974.
Thomassen, P.: Køge-Ringsted jernbane. 1968.
Midtbanen. 1977.
Tingstenene på Ringsted Torv og Sjællands Landsting. 1934.
Vedsø, Fr.: Hvorfra vi kom. 1954,+personregister.
Vetterslev Brugsforening 1885-1960.
Villum Hansen, Torsten: Annette bor i Valsømagle (børnebog). 1979.
Werlauff: Beskrivelse over Kong Erik Menved og Dronning Ingeborgs gravmonumenter i Ringsted kirke. 1815.
Worsaa, J. J. A.: Kongegravene i Ringsted Kirke. 1858.
Ørslev Brugsforening 1872-1942, og 1872-1972.

SLÆGTENS SPOR I STORT OG SMÅT 1959-1984
er udgivet af Midtsjællands lokalhistoriske Arkiv
i anledning af arkivets 25 års jubilæum.

Bogen er udgivet med støtte af Ringsted kommune,
Sjællandske Bank (Ringsted Banks Jubilæumsfond),
Hanne Marie Motzfeldts Fond
og Malchow Bogtryk/Offset.

Bogen er sat med 10½ pkt. Baskerville
og trykt på 130 g G-print, omslaget er Invercote 220 g
og forsatsen Fleurosol 120 g.

Sats og tryk: Malchow Bogtryk/Offset, Ringsted.

Bogen er trykt i 400 nummererede eksemplarer.
Derudover vil et begrænset antal blive solgt fra arkivet.

Dette eksemplar er nr.:

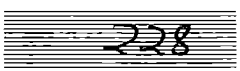

MALCHOW BOGTRYK/OFFSET RINGSTED